

1984/85:110

Torsdagen den 28 mars em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

14 § Arbetsmarknadspolitiken, m. m. (forts. från prot. 109)

Fortsattes överläggningen om arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1984/85:11 och 10.

Anf. 73 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! I årets budgetproposition redovisas regeringens behandling av omsorgskommitténs betänkande från 1981. I kommitténs betänkande föreslogs beträffande sysselsättningsfrämjande åtgärder för psykiskt utvecklingsstörda att särskilda kontaktpersoner skulle avdelas på länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar för att på ett bättre sätt än vad som nu sker hjälpa utvecklingsstörda.

Det är uppenbara svårigheter att bereda psykiskt utvecklingsstörda arbete eller sysselsättning, och det är därför av vikt att det finns tjänstemän som har kunskap om utvecklingsstördas speciella behov och också erfarenheter av arbetsvägledning för denna handikappgrupp. Detta är nämligen en mycket viktig förutsättning för att utvecklingsstörda skall kunna tillgodogöra sig arbetsförmedlingarnas service och få ett verkligt stöd i försöken att få ett arbete.

Det är därför anmärkningsvärt att regeringen bedömt detta förslag utan värde och avvisar det med hänvisning till det statsfinansiella läget. Jag menar dock att det här mera handlar om en resursfördelning, och jag anser att utskottet kunde ha gjort ett uttalande om detta. Jag noterar utskottets sympati för de som man uttrycker det behjärtansvärda ändamålen men beklagar att sympatin inte räckte ens till ett uttalande.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation nr 36 av Karl Erik Eriksson.

När det gäller mitt andra yrkande i motionen 1984/85:541 om att åtgärder bör vidtas för att öka möjligheterna för psykiskt utvecklingsstörda att få

arbete inom Samhällsföretagsgruppen, kan jag då konstatera att för denna handikappgrupp har utskottet inte ens uttalat sympati. Utskottet är inte berett att medverka till någon form av förtur eller andra åtgärder för att underlätta för dessa människor att få ett skyddat arbete.

Inte mer än 7 % av alla vuxna utvecklingsstörda har arbete inom Samhällsföretagsgruppen, och det finns anledning att ställa frågan varför det inte är fler. Samhällsföretagsgruppen säger att man vill satsa på utvecklingsstörda i framtiden och har också utarbetat en skrift som heter "Vad kan Samhällsföretagsgruppen göra för psykiskt utvecklingsstörda?". Man är alltså medveten om att verkstäderna i landet behöver mycket kunskaper om begåvningshandikapp och måste fortsätta sitt arbete med att hitta lämpliga arbetsuppgifter anpassade för utvecklingsstörda.

Det alltmör uttalade kravet på affärsmässighet på verkstäderna, den låga utslussningsfrekvensen i kombination med timtaket på 30 000 timmar per år, allt detta utgör hinder för att psykiskt utvecklingsstörda skall komma upp i större procenttal när det gäller placeringar i skyddat arbete. Ändå har det visat sig att utvecklingsstörda är borta från jobbet mindre än andra och att de gör ett gott arbete när arbetsuppgifterna är väl anpassade och när de fått en bra introduktion.

Trots all information som numera ges om vad det innebär att vara psykiskt utvecklingsstörd på många olika nivåer möter man emellanåt och alltför ofta attityder och fördomar på detta område och man kan undra om detta fortfarande är en avgörande tröskel när det gäller att få del av skyddat arbete. Den målsättning som en gång skrevs för skyddat arbete, som man trodde skulle garantera denna den kanske svagaste handikappgruppen arbete och sysselsättning, har i dag en annan innebörd än när den ursprungligen formulerades. Är det då inte dags att tänka i nya banor?

Vi vet nu att det diskuteras i några landsting, och frågan är väckt också i Gotlands kommun, att köpa platser för kommunala pengar för att garantera utvecklingsstörda arbete inom Samhällsföretagsgruppen. Det finns anledning att ställa frågan om det är en önskvärd utveckling, sedd ur flera olika perspektiv. Det finns förmodligen skäl att återkomma till den diskussionen i anslutning till den väntade propositionen om en ny omsorgslag.

Herr talman! Det finns ingen reservation på denna del och jag har heller inget yrkande, men jag har ändå velat tillföra denna diskussion de här synpunkterna.

Faktum kvarstår dock att för att man skall kunna förbättra situationen för denna den kanske svagaste handikappgruppen måste tydligen röstläget höjas avsevärt, och det är egentligen generande för dagens svenska samhälle.

Anf. 74 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag kom sent på listan eftersom jag begärde ordet först i dag. Jag anmälde mig till debatten därför att jag tyckte att det i dag i kammaren har givits bevis på en ganska fantastisk förmåga att göra svart till vitt. I denna talarstol, liksom på möten runt om i landet, på arbetsplatser, på affischer, i ledarartiklar i A-pressen och LO-pressen och i insändare basuneras budska-

pet ut att socialdemokraterna är på väg att lyckas med sin arbetsmarknadspolitik.

Hur bör man då tolka dessa påståenden? Det finns enligt min och säkert många andras åsikt bara en logisk tolkning. Var och en av kvinna född måste i logikens och det sunda förnufts namn tro att vi i dagens Sverige har ett lägre antal arbetslösa än vad som var fallet 1976–1982, då vårt land styrdes av borgerliga majoriteter. Stämmer då denna beskrivning på verkligheten? Svaret på den frågan måste bli ett klart och tydligt nej. Jag menar bestämt, herr talman, att dessa påståenden är felaktiga, ja, t. o. m. i vissa fall lögnaktiga.

Mellan åren 1976 och 1982, när vi hade borgerlig majoritet i vårt land, fick vi höra från socialdemokraterna och ifrån LO att borgarna kallt, medvetet och beräknande ville driva ut svenska folket i den kyliga arbetslösheten. Det skall, herr talman, påpekas att antalet arbetslösa då var betydligt lägre än vad som är fallet i dag.

Vi kan alltså konstatera följande: de siffror som 1976–1982 innebar den djupaste misär, skall nu några år senare tolkas som mycket framgångsrika, ifall man lyckas nå ned till dem igen. Socialdemokraterna kommer alltså att kämpa för att komma ned mot de siffror som man i opposition riktade mycket stark kritik emot.

Jag är så pass självkritisk att jag är medveten om att det kan finnas brister i min bildning och kanske även i min fattningsförmåga – något som jag blir påmind om till och från i olika tidningsartiklar. Men jag vill erkänna – och det gör säkert många med mig – att jag har svårt att förstå hur drygt 2 % arbetslösa i genomsnitt 1976–1982, skulle vara sämre än drygt 3 % 1985.

Hur man än vrider och vänder på statistiken kan man inte blunda för det faktum att antalet arbetslösa i genomsnitt under åren 1976–1982 var mycket lägre än det antal som vi har haft sedan socialdemokraterna vann valet. Valet vann man kanske just därför att man lovade att föra en bättre arbetsmarknadspolitik än vad borgerligheten hade presterat. Herr talman, jag menar att dessa siffror – tillsammans med det faktum att vår utlandsskuld har ökat med mer än 100 % sedan valet – talar för sig själva.

Socialdemokraterna hävdar att de för Sverige på rätt väg. Jag vill nog inte säga emot det. Men, herr talman, det är inte oväsentligt att påpeka att de kör åt fel håll.

Jag vill rekommendera dem som påstår att mina siffror och uppgifter är felaktiga och ett resultat av en borgerlig falskmålning att läsa LO-tidningen nr 10/1985. Där finns det en ledarartikel som måste anses vara helt förödande för den hittills förda arbetsmarknadspolitik. Jag skall inte trötta kammaren med citat från denna artikel, men jag kan garantera att den inte är uppbygglig för socialdemokraterna.

Herr talman! Jag vill påpeka att jag inte vill mina medmänniskor något ont. Tvärtom är jag nog en ganska snäll människa. Av det skälet har jag inte begärt att kammarens personal skall visa de båda diagram som finns i den nämnda tidningsartikeln. Jag har nämligen gjort två overheadbilder, men dessa tänker jag använda vid ett annat tillfälle. Det är min bestämda

uppfattning att det inte kan anses vara särskilt sportsligt att skjuta på sittande fågel, även om jag tillstår att det kliar i fingrarna.

Herr talman! Det är beklagligt att socialdemokraterna nu med hjälp av lögn och halvsanningar angriper t. ex. konsekvenserna av moderaternas olika alternativ. Samtidigt vill jag påstå att man inte drar sig för att ljuga om sina egna misstag. Delar av den uppvisning som vi har sett här i dag och som vi dagligen bevittnar runt om i landet kan i de flesta fall betecknas som lögnaktiga.

Man brukar säga att någon ljuger som en häst travar. Skulle den icke helt okända travhästen Legolas trava lika snabbt som man i dag från socialdemokraternas sida ljuger om statistiken skulle han ha varit innehavare av ett i stort sett oslagbart världsrekord.

Anf. 75 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Sten Anderssons i Malmö inlägg skulle man naturligtvis kunna bemöta länge. Låt mig bara erinra om finansutskottets betänkande och kort citera vad som har skrivits:

Det moderata alternativet uppfattas av finansutskottet som en medvetet arbetslöshetsskapande politik. En sådan inriktning av politiken avvisas bestämt.

Vi kan beräkna att de moderata förslagen i de olika delarna av årets budgetproposition ger en arbetslöshetsökning med ungefär 60 000 arbetslösa – om ens denna siffra räcker. Vådan av den ekonomiska politik som moderaterna står för är svår att överblicka. Enligt min mening kan det vara fråga om betydligt större tal. Moderaterna för den politiken fullt medvetet.

Den politik som fördes under den senare delen av den borgerliga regeringsperioden var av den arten att man tydligen hade övergivit kampen mot arbetslösheten. Arbetslösheten steg med 50 % under det sista borgerliga regeringsåret.

Det är svårt att åter ta kontrollen över en utveckling som har börjat galoppa. Men vi har lyckats med det. I dag har vi fler sysselsatta än någonsin. Och vi har ökat sysselsättningen under perioden efter 1982. Det kan inte Sten Andersson förneka med aldrig så egendomliga inlägg i denna kammare.

Anf. 76 STEN ANDERSSON i Malmö (m) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet i dag därför att jag ville belysa den något inkonsekventa politik som socialdemokraterna har bedrivit. Det går i alla fall inte att förneka att arbetslösheten under åren 1976–1982 i genomsnitt låg på ca 2 %. I dag är den drygt 3 %. Det är alltså en försämring på 50 %. Hur man kan betrakta detta som en framgång begriper jag inte. Jag tror, herr talman, att det inte kan vara många som förstår det hela.

Vad sedan gäller moderaternas förslag kan jag bara konstatera att man i fler och fler länder nu börjar tillämpa den politik som vi vill föra här i Sverige. Jag tror inte att man i alla andra länder har fel och vi här i Sverige har rätt.

Anf. 77 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! I alla de andra länder som Sten Andersson i Malmö vill jämföra sig med har jag bestämt för mig att arbetslösheten ligger på mellan 10 och 20 %. Det är riktigt. Vi uppfattar moderaternas politik som direkt jämförbar med den politik som förs i England, Västtyskland och många andra länder där man medvetet låtit arbetslösheten stiga och övergett sysselsättningsmålet. Det finns några andra länder där man försöker men inte har de ekonomiska resurserna att klara situationen. Dem är det naturligtvis synd om.

I bl. a. finansdebatten här i kammaren har moderata företrädare gjort beundransvärda exposéer över de länders politik där arbetslösheten ligger på mellan 10 och 20 %. Det är riktigt, Sten Andersson, att vi räknar med att det är den politik som ni vill föra.

Anf. 78 STEN ANDERSSON i Malmö (m) replik:

Herr talman! Om vi skalar bort de olika åtgärder som vi vidtagit här i Sverige, får vi faktiskt fram en helt annan siffra. Den är betydligt sämre än den mycket dåliga siffra, 3,5 %, som vi har i dag – och som kan jämföras med de drygt 2 % som vi hade under den borgerliga perioden. Jag kan inte begripa hur Sten Östlund vill påstå att dagens siffror innebär en framgång jämfört med den siffra som vi hade under åren 1976–1982.

När det gäller USA är jag säker på att om inte Sten Östlund så i alla fall en del av hans kolleger varje kväll ber en stilla bön att just USA skall lyckas hålla uppe sin högkonjunktur. Det är tack vare högkonjunkturen där som vi trots allt har en ganska hygglig situation, som ju inte bara är baserad på våra egna åtgärder utan också på det som görs i USA, Storbritannien och Västtyskland.

Anf. 79 ANNA LINDH (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av reservation 14 i betänkandet och diskussionen om sänkta ungdomslöner. Det förvånar mig egentligen inte så mycket att moderaterna kommer med ett förslag som ensidigt slår mot den allra svagaste gruppen på arbetsmarknaden, men det förvånar mig mycket att mittenpartierna slutit upp bakom kravet på sänkta ungdomslöner.

Lika lön för lika arbete är en naturlig princip. Vi har därför en ordning med ingångslöner, dvs. lägre löner för den som är ny och mindre erfaren än sina arbetskamrater. Enligt avtalen skall en 17-åring ha 73 % av en vuxen industriarbetares lön, en 19-åring skall ha 90 %. Att därutöver sänka ungdomslönerna för att ungdomarna skall kunna hävda sig på arbetsmarknaden är ett absurt krav.

Kvinnor har också problem på arbetsmarknaden. Skall vi sänka lönerna för dem också? De som är över 55 år brukar man säga har problem på arbetsmarknaden. Skall vi sänka lönerna för dem också? Det är naturligtvis orimligt.

Ulf Adelsohn sade i sitt anförande på moderaternas stämma här i höstas att ett av de viktigaste kraven är att ”vanliga människor skall kunna leva på sin

Torsdagen den
28 mars 1985

*Arbetsmarknads-
politiken, m. m.*

lön". Räknas ungdomarna inte till vanliga människor?

Det är också anmärkningsvärt att de borgerliga föreslår ett ingripande i lönepolitiken som indirekt skulle sätta den fria förhandlingsrätten ur spel för en åldersgrupp.

Sänkta ungdomslöner är dessutom verkningslöst för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Vi kan se oss omkring internationellt. I Nederländerna får en 18-åring ungefär 50 % av en vuxens lön. Där har man den högsta ungdomsarbetslösheten i Europa. I England har ungdomar ungefär 40 % av en vuxenlön – där går var fjärde ung människa arbetslös.

Vi kan se oss omkring i Sverige. Metall och Verkstadsföreningen har i sitt avtal möjliggjort lokala överenskommelser om lägre löner för ungdomar under deras utbildningstid. Det har nästan inte utnyttjats i något fall av arbetsgivarna. 85 % av elever som gått på yrkesinriktade linjer har jobb ett par månader efter det att de slutat skolan. När det gäller dem har arbetsgivarna alltså inte backat för lönekostnaderna. Som LO har visat i sina undersökningar betalar de flesta arbetsgivare tvärtom högre lön till ungdomarna än de egentligen behöver göra enligt avtalen.

Lägre ungdomslöner ger inte fler ungdomar arbete. Om vi dessutom beaktar moderaternas förslag om nedskärningar av antalet anställda i kommunerna och förslagen om nedskärning av ungdomslag och beredskapsarbeten, finner vi att konsekvensen av de moderata förslagen i stället blir en betydligt högre arbetslöshet för ungdomar.

Jag tycker att det är tråkigt att man tar seriösa problem, som ungdomsarbetslösheten är, till ursäkt för att lägga fram reaktionära förslag som ensidigt drabbar den arbetande ungdomen – och jag tycker att det är mycket trist att mittenpartierna ställt sig bakom dessa förslag.

Anf. 80 SIVERT ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag begärde ordet bara därför att jag ville påpeka en i och för sig kanske självklar sak. Men tyvärr är den inte självklar för alla, och framför allt inte för moderata samlingspartiet.

Jag tillbringar en mycket stor del av min tid med att åka runt på fabriker och verkstäder för att tala om det förestående valet. I samband med det studerar jag naturligtvis också hur den nya tekniken marscherar in på våra verkstäder. En av de vanligaste saker man kan få uppleva då är att människor står vid helt nya utrustningar. Tekniken växer i snabb takt in på företagen. När man frågar dem som står vid de nya maskinerna: Var har du fått din utbildning? är det vanligaste svaret: Den har jag fått genom AMU, arbetsmarknadsutbildning. Det är alltså en utbildning som moderata samlingspartiet betecknar som en verksamhet där det är fråga om arbetslöshet.

Jag tror inte att det hjälper med aldrig så fina overheadbilder för att förklara bort den mycket märkliga inställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 11

Mom. 1 (förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår)

Först biträdades reservation 1 av Alf Wennerfors m. fl. med 128 röster mot 14 för reservation 2 av Lars-Ove Hagberg. 139 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 136 röster mot 129 för reservation 1 av Alf Wennerfors m. fl. 14 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen)

Först biträdades reservation 3 av Alf Wennerfors m. fl. – som ställdes mot reservation 4 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson – med acklamation.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 188 röster mot 67 för reservation 3 av Alf Wennerfors m. fl. 18 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken)

Utskottets hemställan bifölls med 237 röster mot 43 för reservation 6 av Karin Andersson och Arne Fransson.

Mom. 5 (inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i övrigt)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Karin Andersson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (en ny arbetsmarknadspolitik)

Utskottets hemställan bifölls med 265 röster mot 14 för reservation 8 av Lars-Ove Hagberg.

Mom. 7 (forskning om arbetsmarknaden)

Utskottets hemställan bifölls med 266 röster mot 14 för reservation 9 av Lars-Ove Hagberg.

Mom. 8 (omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 10 av Alf Wennerfors m. fl.,
dels reservation 11 av Karin Andersson och Arne Fransson,
bifölls med acklamation.

Mom. 10 och 11 (förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdomar m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Nr 110

Torsdagen den
28 mars 1985

*Arbetsmarknads-
politiken, m. m.*

Mom. 12 (ungdomsgaranti)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 13 (oförändrade ungdomslöner m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 14 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (maximilöner för ungdomar som arbetsmarknadspolitiskt bidragsvillkor)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 15 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 17 (lönebidragsfinansierad yrkesutbildning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 18 (ungdomsföretagande)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 19 (ändringar i lagstiftningen om ungdomslag)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 18 av Alf Wennerfors m. fl.,
dels reservation 19 av Karin Andersson och Arne Fransson,
bifölls med acklamation.

Mom. 20 (anvisningstidens längd m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 21 (ungdomslag på den enskilda sektorn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 22 (samordning av ungdomsplatser och ungdomslag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 23 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson – bifölls med acklamation.

Mom. 23 (fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 24 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (åldersgränsen för KAS)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 26 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 26 (handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 29 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson – bifölls med acklamation.

Mom. 29 (anslag till Statsbidrag för ungdomslag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 32 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 33 (omorganisation av AMS)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 33 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 34 (AMS egenregiverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 264 röster mot 16 för reservation 34 av Lars-Ove Hagberg.

Mom. 35 (åtgärder inom arbetsförmedlingen till stöd för invandrare)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 35 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Mom. 38 (kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda)

Utskottets hemställan bifölls med 256 röster mot 21 för reservation 36 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 41 (anslag till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 37 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 43 (anslag till Arbetsmarknadsservice)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 38 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 44 (hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 39 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 48 (inriktningen av AMU)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den ändring i motiveringen som föreslagits i reservation 40 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 49 (ADB-utbildning i mindre företag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 41 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Torsdagen den
28 mars 1985

*Arbetsmarknads-
politiken, m. m.*

Mom. 50 (målen för AMU)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 42 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 51 (av företagen betald vuxenutbildning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 43 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 54 (krav på särskilda AMU-kurser)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 44 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Mom. 56 och 57 (anslag till Arbetsmarknadsutbildning m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 45 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 60 (riktlinjer för utredning om arbetslöshetsersättningarna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 46 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 61 (uppdatering av den tidigare utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 47 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Mom. 62 (statsbidraget till arbetslöshetskassorna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 48 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 63 (dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 49 av Alf Wennerfors m. fl.,
dels reservation 50 av Lars-Ove Hagberg,
bifölls med acklamation.

Mom. 64 (KAS)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 51 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 65 (utbildningsbidraget)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 52 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 67 (anslag till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 53 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 68 (ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 54 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 71 (kortare perioder för beredskapsarbete inom den offentliga sektorn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 55 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 72 (behovet av beredskapsarbeten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 56 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 74 (demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 57 av Karin Andersson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 78 (anskaffande av lokaler för trossamfund)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 58 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson – bifölls med acklamation.

Mom. 87 (fortsatt upprustning av Dalslands kanal)

Utskottets hemställan bifölls med 256 röster mot 19 för reservation 59 av Lars-Ove Hagberg. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 89 (ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 60 av Alf Wennerfors m. fl.,
dels reservation 61 av Lars-Ove Hagberg,
bifölls med acklamation.

Mom. 90 (ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 62 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Mom. 91 (omfattningen av rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 63 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 92 (rekryteringsstöd till vinstrika företag)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 64 av Alf Wennerfors m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 93 (industribeställningar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 65 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 94 (försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 66 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 97 (anslag till Sysselsättningskapande åtgärder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 68 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 103 (anslag till Vapenfria tjänstepliktiga)

Utskottets hemställan bifölls med 218 röster mot 61 för reservation 69 av Karin Andersson m. fl.

Mom. 104 (en ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 71 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 105 (en plan för hur antalet väntande vapenfria skulle kunna nedbringas)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 72 av Karin Andersson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 106 (de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 73 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 108 (en fortsatt utbyggnad av särskilda resursinstitut)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 74 av Alf Wennerfors m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 110 (anslag till Yrkesinriktad rehabilitering)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 75 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 112 (arbetshjälpmedel åt handikappade egna företagare)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 76 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Mom. 114 (reglerna för systemet med lönebidrag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 77 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 116 (reglerna för särskilt lönebidrag)

Hemställan

Utskottets hemställan – som ställdes mot hemställan i reservation 78 av Karin Andersson och Arne Fransson – bifölls med acklamation.

Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 79 av Alf Wennerfors m. fl. anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

Mom. 117 (antalet platser för särskilt lönebidrag m. m.)

Hemställan

Först biträdades hemställan i reservation 80 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson med 25 röster mot 18 för hemställan i reservation 81 av Lars-Ove Hagberg. 238 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 248 röster mot 30 för hemställan i reservation 80 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson. 1 ledamot avstod från att rösta.

Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 82 av Alf Wennerfors m. fl. anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

Mom. 118 (lönebidragens utformning såvitt avsåg statliga myndigheter och allmännyttiga organisationer)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 83 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 119 (kretsen som kan få lönebidrag hos allmännyttiga organisationer)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 84 av Karin Andersson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 121 (anslag till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 85 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 122 (minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 86 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 123 (översyn av Samhällsföretagsgruppen m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 88 av Lars-Ove Hagberg – bifölls med acklamation.

Mom. 124 (driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen)

Först biträdades reservation 89 av Alf Wennerfors m. fl. med 76 röster mot 13 för reservation 90 av Lars-Ove Hagberg. 191 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 89 av Alf Wennerfors m. fl. – genom uppresning.

Mom. 125 (antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 91 av Alf Wennerfors m. fl.,
dels reservation 92 av Lars-Ove Hagberg,
bifölls med acklamation.

Mom. 126 (ägartillskott för investeringar inom Samhällsföretagsgruppen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 93 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 128 (anslag till Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 95 av Karin Andersson och Arne Fransson,
dels reservation 96 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson,
bifölls med acklamation.

Mom. 129 (anslag till Statsbidrag till offentligt skyddat arbete)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 98 av Alf Wennerfors m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 10

Utskottets hemställan bifölls.

15 § Fritt handredskapsfiske

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande 1984/85:26 om fritt handredskapsfiske (prop. 1984/85:107).

Anf. 81 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Om riksdagen, då den om några timmar går till beslut följer

den majoritet som socialdemokrater och kommunister i jordbruksutskottet utgör, fattas ett av de mera olyckliga besluten i vår riksdag. Jag anser att åtgärden inte ger nämnvärt mera fiskevatten åt fritidsfisket än vad en frivilliglinje skulle kunna åstadkomma. Att mot denna bakgrund föreslå konfiskation av del av fiskerätt för att tillgodose fritidsfiskets behov anser jag vara en näst intill obeskrivlig respektlöshet för äganderättens och demokratins principer.

Regeringen valde inte i enlighet med den linje som en majoritet i riksdagen för drygt två år sedan beslutat om. Riksdagen biföll nämligen en socialdemokratisk motion som yrkade att riksdagen skulle ge regeringen till känna som sin mening "att staten löser in och frisläpper hundredskapsfisket i Mälaren och utefter södra ostkusten".

Oaktat att vi moderater motsatte oss också detta förslag hade förslaget ändå demokratisk värdighet.

Regeringen har nu valt en ännu sämre och i maktfullkomlighet längre gående lösning. Regeringens motiv för att offra ytterligare delar av sitt redan hårt tärda förtroendekapital genom att beträda konfiskationens väg är närmast obegripligt.

Det brukar då och då från de borgerliga partiernas sida sägas att vissa socialdemokratiska förslag har en konfiskatorisk prägel. Det är illa nog. Denna gång har förslaget dock inte en konfiskatorisk prägel. Den här gången handlar det om ren konfiskation.

Herr talman! Jag undrar hur många av kammarens ledamöter – även de äldsta inräknade – som över huvud taget har varit med om att i Sveriges riksdag genomföra ett beslut som lika klart som beslutet i dag innebär ett övertagande av enskilds egendom utan ersättning. Detta är en mörk dag i riksdagens historia.

Herr talman! Även om jag aldrig hade tänkt mig att behöva vara med om då ett beslut fattas av den karaktär som det vi skall fatta i dag, hade jag än mindre kunnat tänka mig att ett sådant beslut skulle tillgripas för att komma över en tillgång som lika väl hade kunnat erbjudas på frivillighetens väg och med vattenägarnas benägna bistånd. Dagens beslut är ett nederlag för sunt förnuft.

Bildandet av fiskevårdsområden, som i sin tur skulle ha skapat förutsättningar för fiskeupplåtelse, liksom vård av fiskebestånden samt vård och tillsyn av anläggningar mot en rimlig avgift i form av fiskekort, hade varit ett betydligt bättre alternativ.

Jag är övertygad om att de som ägnar sig åt historieforskning kommer att ägna betydande tid åt det beslut som nu fattas under detta riksmöte. Det är värt att lägga ner en del möda på att verkligen få reda på socialdemokraternas djupare bevekelsegrunder för att i en situation som denna tillgripa ett så märkligt beslut. Åtgärden och dess genomförande ter sig närmast bisarr och för tanken till uttrycket att döda mygg med kanoner.

Regeringens förslag har prövats av lagrådet. Prövningen har sannerligen inte skett utan vända, och man har gjort korrigeringar. Korrigeringarna har regeringen inte brytt sig om. Därutöver har remissinstanserna varit minst

sagt omilda. Vid få tillfällen torde omdömena från höga jurister om ett regeringsförslag ha varit så nedgörande.

Motionerna från de borgerliga partierna har således haft gott underlag då vi har yrkat avslag på regeringens proposition. Detta leder följdriktigt fram till att folkpartiet, centerpartiet och moderata samlingspartiet i en gemensam reservation, reservation nr 1, också har yrkat avslag på propositionen. Att partierna sedan i någon mån har haft litet olika syn beträffande framkomstvågarna för att rätta till detta elände betraktar jag mera som en tillfällighet. För moderata samlingspartiets del ter det sig närmast självklart mot den bakgrund som jag tidigare har redogjort för att beslutet skall rivas upp i händelse av att sådana förutsättningar föreligger efter höstens val.

Alternativet till att beslutet rivs upp är att vattenägarna ges ersättning för fiskerätten, och det räcker inte – som föreslagits i regeringens proposition – med ersättning enbart för förlorade intäkter med anledning av beslutet. Vi menar dock att en åtgärd som inte på något avgörande sätt förbättrar allmänhetens möjligheter till fritidsfiske rimligen inte skall belasta landets ekonomi med kostnader i storleksordningen säkerligen över en halv miljard kronor. Så kostsamma åtaganden skall enligt vår mening ägnas långt viktigare och mer angelägna åtgärder än vad det handlar om i detta fall.

Herr talman! Jag har inte för avsikt att i detta anförande beröra förslaget mera judiciella del. Detta kommer att tas upp bl. a. av Gösta Bohman i ett senare anförande. Jag kan dock inte underlåta att från mina mera lekmanmässiga utgångspunkter uttrycka förvåning över det resonemang om "gråzon" som lagrådet i sin granskning har använt. Det kan rimligen inte vara på det sättet att de höga jurister som utgör lagrådet använt uttrycket gråzon i samband med ersättningsfrågan som ett uttryck för att detta är en beträddbar zon. Regeringens tolkning – i regeringens iver att åstadkomma ett förslag i enlighet med sina ursprungliga intentioner – har blivit att gråzon är någon typ av om än inte helt legitim så dock beträddbar zon. Från detta betraktelsesätt vill jag bestämt ta avstånd.

Med den motivering jag här framför för vårt avslag på propositionen har vi naturligtvis inte direkt anledning att närmare kommentera alla detaljer i denna sorgliga fråga. Om jag likväl avslutningsvis pekar på några av dessa, gör jag det därför att de mer än andra lägger i dagen principlösheten och bräckligheten i regeringens förslag. Jag kan följaktligen inte förstå på vilket sätt regeringen har tänkt att den som är ägare till en mycket liten skärgårdsfastighet – kanske bara några fiskekobbar – skall få någon som helst ersättning med regeringens förslag. Ägaren av sådan fastighet har säkerligen oftast inte haft någon inkomst av sin tillgång, som endast består i nöjet av och rätten till det fiske som ägandet ger möjlighet till. En sådan ägare blir med regeringens förslag helt utan ersättning. Om än inte fråntagen sin tillgång så blir envar i stort sett likaberättigad med ägaren till den tillgång som fisket på hans fiskekobbar utgör.

Jordbruksministern har vidare i propositionen gett uttryck för en allemansrättslig filosofi, som enligt flera remissinstanser är helt ny. Allemansrätten har aldrig tidigare gällt fisket. Vidgas rätten till fiske med stöd av allemans-

rätten har jag svårt att se någon mera avgörande skillnad i att rätten till jakt på hare eller kanske kanin med samma principiösa inställning skulle kunna bli en tillgång för allmänheten, medan rätten till storviltjakt alltjämt skulle vara markägarens tillgång, så långt nu ett sådant tillstånd tillåts finnas.

Jordbruksministern har också i sin iver att motivera detta ogenomtänkta förslag anfört att många vattenägare inte hävdat sin rätt till fiske gentemot spöfiskare som uppträtt på hans vatten. Detta är troligen i bra många fall en riktig iakttagelse. Jag kan dock inte tänka mig att den som genom generositet har låtit någon utan löfte beträda sina fiskevatten hade kunnat drömma om att denna generositet skulle tas som intäkt för att den tillgång som fisket utgör skulle sakna värde och att den rent av skulle i ett förslag från regeringen komma att betraktas som en allemansrättslig tillgång just av detta skäl. Jag tror inte att jag tar i alltför kraftigt om jag säger, att hade vattenägaren kunnat ana detta svek från regeringens sida som en erkänsla för generositet, hade säkerligen ett och annat våldsinslag många gånger under åren kommit till uttryck och många goda fiskedagar gått förlorade. Litet annorlunda uttryckt: Detta är regeringens tack till den vattenägare som sett mellan fingrarna med att en och annan spöfiskare befunnit sig på hans vatten. Tillgången tas nu ifrån honom utan något vederlag. Eller, litet finare uttryckt: tillgången blir nu en allmän tillgång, där han icke kan fiska med rätt av enskilt ägande men väl med stöd av den nya fiskelagen.

Detta är ett helt nytt och för moderata samlingspartiet oacceptabelt synsätt, som starkt bidrar till att vi för vår del inte är beredda att närmare diskutera propositionens sakliga innehåll. Den förtjänar enbart att avvisas.

I vanligt rättsmedvetande reagerar vi kraftigt mot stöld. Att tillägna sig någon annans egendom strider mot samhällets rättsregler. Den företeelse som riksdagen nu behandlar är inte alldeles olik stöld. Däremot föresvävar det tydligen regeringen att om man tillägnar sig andras egendom genom lagstiftning, såsom i detta fall, och Sveriges riksdag beslutar om det, blir det något finare och upphöjs till ett förtjänstfullt initiativ från regeringen. För den skull blir det dock inte möjligare att acceptera. För oss moderater är detta ett övergrepp som vi under inga förhållanden kan ställa oss bakom. Vi kommer att arbeta för att detta skamliga beslut rivs upp, om sådana förutsättningar föreligger till hösten.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till de två reservationer där moderata samlingspartiets företrädare finns nämnda.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 82 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! I riksdagen har under årens lopp fattats många beslut som tagits emot med mer eller mindre gillande av dem som berörs. Dess bättre är det mera sällan som regeringens förslag uppfattas som så allvarliga att medborgarna kommer till riksdagen för att framföra sitt ogillande och uttrycka sin rädsla över de förslag som föreligger.

Under onsdagen förekom dock en demonstration utanför riksdagshuset, en demonstration mot jordbruksministerns förslag om fritt handredskapsfiske. På demonstranternas skyltar fanns olika budskap – men gemensamt för alla var den oro som förslaget väckt i de bygder som berörs. Man är upprörd över ersättningsbestämmelserna och man är orolig för framtiden, när en stor del av existensmöjligheterna nu rycks undan. Den inkomst som man haft av att sälja fiskekort eller arrendera ut vatten kommer nu att försvinna. Den yngre generationen, som man hoppades på och som med glesbygdstödets hjälp skulle kunna stanna kvar, ansåg att staten tagit sin hand ifrån dem. Vår yrkesinkomst offras för andras fritidsverksamhet – så uttryckte sig många.

Alla som har respekt för enskild äganderätt är djupt upprörda över det sätt som regeringen använder sig av när man nu gör betydande ingrepp i det enskilda ägandet och begränsar den fria näringsutövningen.

Argumenteringen för ingreppet är häpnadsväckande. I propositionen säger jordbruksministern följande: "Längs stora delar av de aktuella kuststräckorna hävdar fiskerättsägarna inte sin fiskerätt fullt ut utan låter redan i dag allmänheten fiska med handredskap och även med nät. --- Mitt förslag till lagstiftning om fritt handredskapsfiske innebär i detta avseende snarast en formell bekräftelse av den sedvanerätt som redan har uppkommit i vissa områden. --- Den sedvanerättsliga utvecklingen bekräftar enligt min mening att fiskerättshavarna inte tillfogas någon nämnvärd ekonomisk skada av ett fritt handredskapsfiske. Så länge deras hemfrid inte heller blir störd måste det fria handredskapsfisket ses som ett obetydligt intrång i fiskerättshavarnas rättigheter. Detta gäller desto mera som fiskerättshavarna har kvar sin rätt att fiska och att i övrigt tillgodogöra sig sin enskilda fiskerätt. Jag anser det därför naturligt att se det fria handredskapsfisket som en vidareutveckling av allemansrätten."

Den argumentering som jordbruksministern använder leder i förlängningen till en utvidgning av allemansrätten på många områden.

Innebörden av vad jordbruksministern sagt är: Eftersom det förekommit ett olovligt fiske på enskilt vatten, bildar detta olovliga fiske i sig en sedvanerätt, som nu regeringen upphöjer till lag. Det är vad som sker.

Detta jordbruksministerns resonemang leder då naturligtvis till att för markägare som icke fullt ut har hävdat rätten till sin skogsmark – jag känner sådana markägare – enär ett icke obetydligt antal julgranar varje år olovligt huggits och bortförts, bildar detta en sedvanerätt som regeringen skulle kunna upphöja till lag.

Vore det inte trevligt och röstvinnande, herr jordbruksminister, att utvidga allemansrätten till att omfatta en julgran och varför inte också en liten adventsgran, när man ändå är i farten, och kanske också en julhare, eftersom rätten till jaktmarken inte har hävdats fullt ut och hemfriden inte störts, för att citera jordbruksministern. Om detta sker långt bort från bostaden störs ju inte hemfriden, och då är det tillåtet, enligt jordbruksministern och hans medhjälpare på departementet.

Var går gränsen, herr jordbruksminister, för när fastighetsägaren inte fullt ut hävdar rättigheterna på sin fastighet? Vi är kolossalt många som är mycket intresserade av det beskedet.

Jag måste säga: Lika halsbrytande är jordbruksministrernas resonemang om rätten till ersättning för det ingripande som nu sker i rättigheter till enskild egendom.

För det första: Ersättningsrätten begränsas till tio år och får inte kapitaliseras.

För det andra: Ersättningen utgår enbart i de fall man kan visa att inkomster av försålda fiskekort eller inkomster av utarrenderat vatten till sportfiske uteblir. För den vattenägare som hävdar rätten till sina vatten yrkesmässigt för egen del eller genom arrende till yrkesfiskare utgår ingen ersättning.

Jordbruksministern säger: "Ersättningsberättigade bör alltså vara de fiskerättshavare som f. n. har ekonomiskt utbyte av fiskerätten och som kan visa detta genom arrendeupplåtelser eller försäljning av fiskekort. Kan det i något fall konstateras att en fiskerättshavares egna fångster minskat som en direkt följd av det fria handredskapsfisket och har han därigenom fått minskade inkomster, bör ersättning också kunna utgå."

Av den sista meningen skulle man kunna utläsa att alla i princip skulle kunna få ersättning om de kan visa på minskade fångster på grund av det fria handredskapsfisket. Problemet är att jordbruksministern har begränsat rätten att söka ersättning t. o. m. år 1989 – i princip fyra och ett halvt år från genomförandet. På den tidrymden är det inte med säkerhet möjligt att visa att utfiskning av stationära fisksorter, såsom gädda, har skett inom vissa områden.

I specialmotiveringen till 2 § i lagen om ersättning är jordbruksministern däremot väl medveten om att det fria fisket visst innebär inkomstbortfall för fiskevattensägaren. Där säger nämligen jordbruksministern: "En ersättning som motsvarar mer än tio års avkastning bör därför inte komma i fråga. Fiskerättshavaren kan ersätta inkomstbortfallet antingen genom att han själv bedriver fiske eller genom att han gör en upplåtelse till sådant fiske som inte omfattas av frifiskerätten."

Det besked som dessa människor får av Sveriges regering, när regeringen har fråntagit dem en rättighet som har varit deras egen och minskat deras inkomster, är: Ni får kompensera detta inkomstbortfall genom att fiska litet mera, genom att arbeta några timmar till per dygn. Detta är det besked som jordbruksministern ger de här människorna. Eller också får de ta mer betalt för de vatten som arrenderas ut till yrkesfiskare.

Det är, ärade kammarledamöter, en omvänd Robin Hood-politik som jordbruksministern använder sig av i förhållande till sin kollega finansministern, som tar av några få rika kommuner och ger till några fattiga. Jordbruksministern tar av de fattigaste och ger till de många, de många som skulle ha haft råd att själva betala för sig genom fiskekort eller en fiskeavgift.

Men anledningen till utvidgningen av allemansrätten är kanske att regeringen tror sig kunna skörda politiska vinster genom att ta från de fattiga och få och ge till de många. Jag har träffat många fritidsfiskare. Jag har träffat ordförande i fritidsfiskeföreningar som är oroliga över denna reform. De har under många år byggt upp ett förtroendefullt samarbete med skärgårdsbe-

folkningen – ett förtroendefullt samarbete som det nu finns risk för kommer att rivas upp. Förslaget innebär att de förmåner som de kustfiskande fritidsfiskarna och de fiskande i de stora sjöarna nu får sker på bekostnad av en försäkring för dem som fiskar i inlandet. Det är så, herr jordbruksminister, att ett gratis hundredskapsfiske för vissa grupper sportfiskare ger sämre fiskevård i inlandet och därmed försämrat fiske för andra sportfiskare i områden där fisket ofta är en betydelsefull del i exempelvis turistsatsningar.

Bidraget till fiskevård, som nu är drygt 5 milj. kr., kommer att reduceras med 2,5 milj. kr. som avses användas för att betala ersättningsanspråk för det fria fisket. Detta bidrag på 5 milj. kr., som i och för sig var för litet redan på min tid som jordbruksminister, minskar jordbruksministern till hälften. Därmed har man minskat möjligheterna att sätta ut laxsmolt och annan fisk i inlandsvattnen.

Jag är förvånad över att kommunister och socialdemokrater, som representerar inlandet och vet vad de fiskevårdande åtgärderna där har betytt, går med på detta. Jag utgår ifrån att Marianne Stålberg och Nils-Olof Gustafsson, som i motion 2842 yppat farhågor för att bidragen till fiskevård i Jämtland kommer att minska till följd av den här reformen, nu kommer att rösta med vår reservation, eftersom de har förstått vad det här är fråga om.

I centerpartiet står vi fortfarande kvar vid den bedömning som vi gjorde i regeringsställning tillsammans med moderater och folkpartister och som redovisades i propositionen 1980/81:153 om åtgärder för att främja fritidsfisket, och vi yrkar avslag på utskottets hemställan och bifall till reservation 1.

Skulle riksdagens beslut bli i enlighet med propositionen och utskottets hemställan, kommer vi i centerpartiet att försöka åstadkomma en majoritet för att upphäva detta beslut vid nästa riksmöte.

För oss är det inte tillräckligt att de som man nu behandlar illa får full ersättning för intrång som görs. För oss är det viktigt att de här människorna kan leva kvar i sina bygder. Det kan de göra, om de får behålla sina vatten och ta inkomsten av de fiskekort för större områden som kan säljas, genom att bilda fiskevårdsförbund.

Jag yrkar alltså, herr talman, avslag på hemställan i jordbruksutskottets betänkande.

I detta anförande instämde Sture Korpås, Rosa Östh, Marianne Karlsson, Anna Wohlin-Andersson, Rune Backlund, Gunhild Bolander, Ivar Franzén, Ella Johnsson, Lennart Brunander, Gunilla André, Bengt Kindbom, Britta Hammarbacken, Bertil Jonasson, Jan Hyttring, Kerstin Göthberg, Sven-Erik Nordin och Rolf Rängård (alla c).

Anf. 83 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Vi i folkpartiet yrkar avslag på regeringsförslaget om fritt hundredskapsfiske, och jag yrkar bifall till reservation 1 som är fogad till jordbruksutskottets betänkande 1984/85:26.

Socialdemokrater och representanter för vänsterpartiet kommunisterna har alltid – åtminstone under de år jag hört resonemanget om fritt

handredskapsfiske – framhållit att frigivandet av handredskapsfisket utefter kusterna och i de stora sjöarna är mycket angeläget från fritidsfiskarnas synpunkt medan frågan är av underordnad betydelse för yrkesfisket och fiskevattensägarna. Det är faktiskt vid närmare eftertanke ytterligt märkligt att politiska partier så kan bli redskap i en intressegrupps verksamhet. Att tillgodose denna grupps intressen överordnas den yrkesverksammes legitima intressen, och därtill skall läggas att man med knapp majoritet genomdriver en lag som åsidosätter grundläggande krav på respekt för ägandet av mark och vatten.

Fritidsfisket har en betydande omfattning i vårt land. I promemorian Fritt handredskapsfiske, som ingår som bilaga i propositionen, uppskattas det att ca 700 000 personer fiskar mer än tio gånger per år och ca 2 miljoner personer någon gång under året. Av promemorian framgår vidare att saluvärdet av de fångster som tas av fritidsfiskare och husbehovsfiskare uppgår till mellan 300 och 400 milj. kr. per år. Detta siffermaterial tyder på att det finns ett ganska omfattande fritidsfiske, alltså även utan de lagbestämmelser som socialdemokraterna och vänsterpartiet kommunisterna nu avser att genomdriva.

Den omfattning som fritidsfisket sålunda har måste självfallet beaktas när samhället planerar för medborgarnas möjligheter till rekreation. Staten bör därför på skilda sätt medverka till att stödja fritidsfisket – i likhet med det stöd som utgår till andra former av rekreationsaktiviteter. Uppgifterna om antalet fritidsfiskare och värdet av fångsterna visar emellertid att man också med de inskränkningar som i dag finns i rätten att fiska fritt har stora möjligheter till fritidsfiske. Möjligheterna har ökat och de kan utökas ytterligare, i ordnade former – med fiskevårdsområden och fiskekortsavgifter som ger pengar till fiskevårdsåtgärder. Trots att fritidsfiskare många gånger är utestängda från fiske i vissa vatten har de genom avtal med fiskerättsinnehavare, genom medlemskap i fiskeklubbar etc. tillgång till fiskerättigheter.

Det faktiska förhållandet torde vara att fiske sker på enskilda vatten antingen genom att fiskerättsägaren mot ersättning medger fiske på sina vatten eller genom att han avstår från att beivra ett i och för sig olaga fiske.

Från folkpartiets sida kan vi instämma i att fritt handredskapsfiske ökar möjligheterna för fiske i samband med rekreation. Men jordbruksministerns motiveringar för fritt handredskapsfiske och sättet att genomföra reformen är vi starkt kritiska mot.

En av motiveringarna säges vara att samhällsutvecklingen är något att ta hänsyn till; en sedvanerätt har uppstått. Jordbruksministern ser det fria handredskapsfisket som en utveckling av allemansrätten.

Att låta en odefinierad "samhällsutveckling" motivera att man gör inskränkningar i enskildas ägande- eller förfoganderätt, vilka tidigare – då samhället enligt propositionen uppenbarligen var mindre utvecklat – inte ansetts acceptabla, är enligt vår mening en mycket farlig väg. Samma oprecisa motivering torde kunna användas för att beröva jordägare deras jakträtt. Det kan också finnas skäl att påminna om att allemansrätten inte är en skyldighet för markägare att upplåta sin mark utan en rättighet för envar att utnyttja den inom vissa gränser.

Bland remissorganen är det Svea hovrätt som allra skarpast tar avstånd från att den nu föreslagna lagen skulle kunna jämföras med allemansrätten. Allemansrätten har aldrig ansetts innefatta rätt till fiske i någon form, säger man. Sammanfattningsvis kan hovrätten inte dela den i departementspromemorian uttalade uppfattningen att frisläppandet av fiske med handredskap inte innebär mer för fiskerättsägarna än en skyldighet att tåla att allmänheten fiskar på deras fiskevatten. Reformen inskränks sålunda inte till att stadga en begränsning i fiskerättsägarens möjlighet att nyttiggöra sig fisket på eget vatten – vad som i annat sammanhang betecknats som en rådhetsinskränkning – utan därigenom överförs en del av hans fiskerätt till andra fiskande, dvs. ett frånhändande av fiskerätten i viss, låt vara obestämd, del.

Enligt folkpartiets uppfattning bör regeringen återkomma till riksdagen med ett nytt förslag till hur fisket på de berörda vattnen skall kunna släppas fritt. Ersättningsreglerna för fiskerättsägarna bör därvid, i likhet med vad vi har anfört, utformas i enlighet med ersättningsreglerna i expropriationslagen. Vidare bör regeringen presentera förslag till en allmän fiskevårdsavgift samt en tidsplan för reformens genomförande. Särskilda regler bör vidare utformas som möjliggör undantag för ett fritt fiske i områden som av fiskevårdsskäl bör förbehållas yrkesfiskarna eller av naturvårdsskäl är särskilt känsliga och bör skyddas.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, och under förutsättning att den bifalles yrkar jag också bifall till reservation 3.

Mitt anförande kan te sig ganska kortfattat, med hänsyn till ärendets stora principiella vikt ur rättssynpunkt. Jag ber emellertid att få hänvisa till vår motion 1984/85:2840 i anledning av regeringsförslaget om fritt handredskapsfiske. Där återfinns en allsidig motivering för vårt yrkande om avslag på propositionen.

Anf. 84 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! I propositionen om fritt handredskapsfiske sägs att finansieringen av anslaget Ersättning för intrång i enskild fiskerätt m. m. skall ske bl. a. genom en avräkning av anslaget Bidrag till fiskevård. Enligt jordbruksministern bör avräkningen uppgå till 2,5 milj. kr. Ministern anmäler att han i ett annat sammanhang ämnar återkomma till regeringen med detta, och den propositionen har nu lagts fram.

I anledning av detta har Marianne Stålberg och Nils-Olof Gustafsson väckt en motion, där de påpekar att det när 2,5 milj. kr. tagits i anspråk för att kompensera för de intrång som det fria handredskapsfisket innebär bara återstår ca 900 000 kr. att fördela till 24 län för fiskevårdsåtgärder.

Vad som framhålls i motionen – och jag delar helt motionärernas mening – är den stora betydelse som bidragen till fiskevård har. I motionen beskrivs bidragets betydelse för Jämtland. Vad jag därutöver kan tillägga är väl att detta också gäller för andra län.

Jag har funnit mycket tungt vägande skäl för att i utskottet biträda denna motion, och jag har därför reserverat mig för en annan skrivning än majoritetens i utskottsbetänkandet. Jag vill redan nu slå fast att det inte bör

ske någon minskning av resurserna för fiskevård i dessa områden.

När inom kort propositionen om vissa frågor på fiskets område skall behandlas, kommer riksdagen att få ta ställning till det berörda anslaget. Därför har jag nu nöjt mig med markeringen i reservation 4, till vilken jag yrkar bifall.

Herr talman! När det så gäller reformen om det fria handredskapsfisket vill jag framhålla att vi har tagit del av synpunkter från skilda håll. Sedan har vi bedömt och tagit ställning. Enligt vår åsikt kommer farhågorna om stora negativa effekter inte att besannas. Bara erfarenheterna kan visa om detta skulle vara en felaktig slutsats. Som när det gäller alla andra frågor har riksdagen att utvärdera resultatet av sitt beslut, varefter det också finns möjligheter att ompröva saken.

Anf. 85 ARNE ANDERSSON i Ljung (m) replik:

Herr talman! Jag vill gärna ställa en fråga till John Andersson med anledning av det lyssnande som har föregått hans och hans partis ställningstagande. Var har ni fått rekommendationen att utan ersättning lägga beslag på andras egendom? Var har de rösterna kommit ifrån?

Anf. 86 JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Egentligen skulle det inte vara nödvändigt med den här replikomgången. Vår uppfattning överensstämmer ju med majoritetsskrivningen. Det torde också vara väl känt för Arne Andersson i Ljung att vi i likhet med de övriga som tillhör majoriteten icke anser att någon har blivit fråntagen sin egendom. Här är det fråga om ett litet intrång, och det finns också föreskrifter när det gäller ersättning.

Anf. 87 ARNE ANDERSSON i Ljung (m) replik:

Herr talman! Det är ju alldeles uppenbart att lyssnandet kan spela folk stora spratt. Jag har nämligen svårt att tänka mig att den drabbade parten har gjort gällande att det inte rör sig om något märkvärdigt intrång. Även jag har lyssnat. Jag har hört vattenägare säga att det är ett mycket beklagansvärt beslut just på grund av det vedervärdiga sättet att förvärva tillgången. I mitt anförande sade jag, att även om vi motsatte oss riksdagens beställning tidigare, var det ett demokratiskt värdigt beslut, eftersom det förutsatte inlösen. I detta fall ger jag verkligen inte mycket för John Anderssons lyssnande. Jag tycker att jordbruksministern borde vara litet generad över det sällskap som mera av princip tycker att det går för sig att göra på detta sätt med annans egendom. Det är verkligen inte att uppträda i något prydligt sällskap.

Anf. 88 JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag brukar faktiskt vinnlägga mig om att lyssna på alla när jag har att ta ställning i olika frågor. Inte heller i detta fall har jag gjort något undantag. Senast i går lyssnade jag på vad uppvaktande personer hade att framföra. Jag diskuterade även med enskilda efteråt sedan skrivelserna hade avlämnats.

Nr 110

Torsdagen den
28 mars 1985

*Fritt handred-
skapsfiske*

Vi har lyssnat på alla som har velat framföra sina åsikter till oss, och därefter har vi intagit vår ståndpunkt. Den står vi självfallet för, liksom i alla andra fall. Möjligen kan vi om två tre år göra en utvärdering och se vad det här har inneburit. Då kanske vi – om de värsta farhågorna skulle besannas – tvingas ompröva beslutet. Men jag har mycket svårt att tro att det kommer att gå på det sättet. Jag tror inte att detta kommer att vara en så stor affär när några år har gått. Det är bara historien som kan utvisa vem av oss som kommer att få rätt.

Anf. 89 HÅKAN STRÖMBERG (s):

Herr talman! Trots att det här från talarstolen har framförts kritik mot de förslag som föreligger vågar jag påstå att om riksdagen sedan diskussionen avslutats bifaller jordbruksutskottets betänkande nr 26, då är detta ett bland hundratusentals människor här i landet mycket populärt beslut – alltså att handredskapsfisket blir fritt på återstående delar av våra kuster samt i de fem stora insjöarna. Förslaget i propositionen som ligger till grund för utskottsbetänkandet sammanfaller med den beställning riksdagen gjorde hösten 1982 om att handredskapsfiske skulle göras fritt längs södra ostkusten från Östhammars kommun i Uppsala län, vid Gotlands kuster och vid Blekinges sydkust samt i de stora sjöarna Vänern, Vättern, Hjälaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland.

Jag vill inte förneka att det förslag som här föreligger även varit föremål för kritik – framför allt från dem som innehar fiskerätten i de nu aktuella områdena. I den gemensamma reservation som utskottets borgerliga ledamöter fogat till utskottsbetänkandet har man enbart tagit fasta på kritiken mot förslaget. Reservanterna har inte på någon punkt framhållit den positiva effekt som en utökning av det fria handredskapsfisket innebär; det skulle ge ökat utrymme för rekreation och fritidsaktiviteter.

Allemansrätten är för oss något naturligt. Att ströva fritt i skog och mark och att fritt få plocka bär och svamp är för oss något självklart. Detta sker också i de allra flesta fall under mycket stort ansvarstagande för natur och miljö. Hänsyn tas också till intressen som kan gå i annan riktning.

I ett internationellt perspektiv är allemansrätten unik. Att fritt fiska med handredskap är för oss heller inte något nytt och oprövat. Det har sedan årtionden varit tillåtet att fiska med handredskap utefter väst- och Skånekusten samt utefter hela Norrlandskusten – med vissa undantag för skydd av laxfisket. De som bor i dessa områden har heller ingen förståelse för åsikten att inte de aktuella områdena också skulle kunna släppas fria. Genom frisläppande av handredskapsfiske utefter hela vår kust och i de nu angivna sjöarna kan vi visa att vi här i landet har större och mera vittomfattande fritidsmöjligheter än i andra länder.

I den aktuella reservationen anförs att förslaget utgör ett allvarligt ingrepp i den enskilda äganderätten och att om förslaget antas ett stort antal människor skulle berövas en betydelsefull del av sin egendom utan tillräcklig kompensation samt att förslaget till sin natur är konfiskatoriskt.

Att påstå att förslaget till sin natur skulle vara konfiskatoriskt är en stor

överdrift. Man tar inte ifrån någon fiskevattenägare rätten till fiske, utan vi kan i fortsättningen säga till alla fiskevattenägare: Fiska ni så mycket ni vill på era vatten! Ni får nu också möjlighet att fiska med handredskap i angränsande vatten.

Vad det nu handlar om är att det genomförs viss inskränkning av vattenägarens rätt att i alla situationer kunna bestämma över sitt vatten och att man ger möjligheter också till andra, inte markägare, att fritt handredskapsfiska på vattenägarens vatten.

I propositionen och i utskottsbetänkandet anges också att de vattenägare som haft inkomst av sitt vatten och som vid bifall till propositionens förslag går miste om denna kan påräkna ersättning för inkomstbortfallet. Men jag tycker inte att man skall acceptera att även beräknade inkomster, sådana som man kunde tänkas ha erhållit i framtiden, skulle vara berättigade till ersättning. Så är det inte heller inom andra områden. Inte får exempelvis markägare vars mark belagts med byggnadsförbud ersättning för att han kanske i framtiden haft för avsikt att försälja byggnadstomten. Inte heller får den markägare som har för avsikt att uppta täkt men som får avslag på ansökan om täktstillstånd ersättning för utebliven täkträtt.

Vi finner detta synsätt vara naturligt. Vi skulle aldrig kunna tänka oss att man också i sådana fall där det gäller så betydande samhällsintressen skulle ge markägare ersättning. Därför tycker vi som står bakom utskottsmajoritetens skrivning att den vattenägare som inte har haft intäkter av sitt vatten heller inte skall kunna påräkna ersättning i samband med att hans vatten nu blir öppet för fiske med handredskap.

I reservationerna framhålls att man i stället för att riksdagen bifaller det förslag som nu föreligger skulle på frivillig väg kunna nå överenskommelse som ger ökade möjligheter att göra fiskevatten disponibla. Man syftar då förmodligen på möjligheterna att skapa större aktivitet vad gäller bildande av fiskevårdsområden.

Denna möjlighet har dock funnits sedan årtionden tillbaka. Förenklingar i lagen om bildande av fiskevårdsområden antogs av riksdagen 1981. Problemet med lagen är att även om vattenägare inte kan hindra att hans mark skall ingå i ett fiskevårdsområde, vill man ofta inte stöta sig med den som är emot ett bildande av fiskevårdsområde. Det är därför som så få fiskevårdsområden bildas. Hindret är alltså att man inte kan komma överens.

Jag vill inte förneka att det finns motstående intressen i frågan om ett frisläppande av handredskapsfiske. Detta är inte något unikt – det finns också inom andra områden där olika intressenter skall dela på begränsade utrymmen. Men här är det fråga om vilken vilja man har, om man har förståelse för att olika intressen kan föreligga. Finns det en vilja att lösa problemen och konflikterna, lyckas man alltid med detta.

Jag hade inte räknat med att Arne Andersson i Ljung skulle ge propositionens förslag sitt godkännande, men jag hade heller inte räknat med att han skulle gå så onyanserat fram i sitt motstånd. Jag är förvånad över att det inte fanns något nytt i Arne Anderssons argumentation – han hänvisade enbart till lagrådets hårda skrivning. Jag vet inte vilket lagrådsför-

slag som han menar, för det enda som lagrådet pekar på gäller rätten till ersättning, där det framhåller att eftersom man i vissa fall kan vara osäker om ersättningsens utbetalande, skulle man kunna utvidga ersättningsrätten. Ja, detta är egentligen det enda som lagrådet har att erinra mot förslaget.

Vi skall naturligtvis följa utvecklingen inom det här området och också vara beredda att göra nödvändiga justeringar, åt båda håll. Vi har också genom de regionala instrument som finns inom ramen för den nuvarande lagstiftningen möjligheter att ingripa och lösa uppkomna konflikter.

Med vad jag nu har anfört, herr talman, yrkar jag bifall till jordbruksutskottets hemställan i betänkandet om fritt handredskapsfiske.

Anf. 90 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c) replik:

Herr talman! Trots att kritik har framförts är detta ett populärt beslut, säger Håkan Strömberg. Ja men visst. Är det detta som jordbruksutskottets vice ordförande är ute efter, finns det väl anledning för honom att gå i bräsch för ännu flera populära beslut. Det vore väl jättopulärt att ta med även julgranen, julharen och adventsstjärnan samt öppna de s. k. lappvattnen uppe i Västerbotten och Norrbotten, när ni nu ändå är i gång och skall fatta populära beslut. Jag trodde emellertid att vi såsom riksdagsledamöter, oavsett vilket parti vi tillhör, hade att hävda rättssäkerheten för den enskilde, slå vakt om enskild egendom samt måna om medborgarnas säkerhet.

När Åke Wictorsson skrev sin motion – Åke Wictorsson som nu lyssnar på denna debatt – vilken sedermera bifölls av riksdagen, var han i motsats till dagens förslag beredd att fullt ut betala vad det skulle kosta. Åke Wictorsson hävdade mycket bestämt i sin motion att man skulle betala ersättning för att fisket släpptes fritt. Det är skillnaden mellan dagens förslag och den motion som tidigare har bifallits av riksdagen.

Håkan Strömberg säger att frisläppandet av fisket innebär en utvidgning av allemansrätten och därför är viktigt. Men var går gränsen för utvidgningen efter den argumentering som jordbruksministern för? Är det tillåtet att komma hem till Håkan Strömberg och plocka litet potatis eller äpplen i hans trädgård? Det kan utbildas en sedvanerätt även i trädgårdarna. Om det socialdemokratiska partiet med denna argumentering skall ge sig in på en utvidgning av allemansrätten, är det väldigt viktigt att svenska folket får veta hur långt ni tänker gå. Kan man gå hur långt som helst bara man inte stör hemfriden? Möjligtvis skulle jag störa hemfriden hos Håkan Strömberg, därför att trädgården ligger i anslutning till bostadshuset. Men om potatislandet ligger 1 kilometer därifrån, vore det kanske tillåtet. Då kunde Håkan Strömberg inte hävda sin rätt. Det är precis den argumentation som jordbruksministern för.

Anf. 91 BÖRJE STENSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Håkan Strömberg. I debatten har det antytts att frisläppandet skall kunna ses såsom ett försök och att en utvärdering så småningom skall kunna ske. Är det också Håkan Strömbergs och socialdemokraternas mening att man kan förfara på det sättet och ha detta med i bilden när riksdagen går till beslut?

Håkan Strömberg talade om en ensidig kritik. Men nu kommer kritik inte bara från fiskevattensägare. Vi har i jordbruksutskottets arbete med detta regeringsförslag fått oss till livs kritik även från t. ex. Stockholms fritidsförvaltning, som får minskade resurser. Det är fråga om åtskilliga tusentals kronor, kanske t. o. m. miljonbelopp, som förvaltningen nu inte får in på grund av att den inte kan sälja fiskekort i fortsättningen. Det har varit väsentliga pengar för Stockholms fritidsförvaltning, till nyttig övervakning och fiskevård.

Lägg också märke till motionerna från de socialdemokratiska ledamöterna på Jämtlandsbänken med samma farhågor för minskade resurser till fiskevård. Även från vänsterpartiet kommunisternas sida har det framförts farhågor i denna riktning.

Har vi, Håkan Strömberg, så gott om pengar att vi just i fiskevårdssammanhang kan avstå från avgifter som en finansieringsform? Inom socialdemokratin är det ju annars ganska populärt att vi skall ta ut avgifter som ett sätt att finansiera samhällsinsatser. Inlösen kommer att kosta åtskilligt, kanske miljontals kronor. Utredningsverksamheten kräver samhällsinsatser, vilket medför kostnader.

Med det stundande riksdagsbeslutet om fritt handredskapsfiske byggs det upp motsättningar mellan intressegrupper. Det är inte bra.

Anf. 92 ARNE ANDERSSON i Ljung (m) replik:

Herr talman! Förklarligt nog intar Håkan Strömberg här i debatten en lätt överseende attityd och försöker få förslaget från regeringen att se tämligen oförargligt ut. I ett svårt läge är det en förnäm attityd, men det skrämmer mig hur illa den rimmar med verkligheten och med det förslag som Håkan Strömberg här trots allt talar för.

Håkan Strömberg nämnde mera i förbigående att lagrådets kritik hade gällt en punkt, att ersättningsreglerna skulle nyanteras litet grand. Det låter ju ganska oförargligt. Gjorde regeringen denna nyantering, när den nu var så enkel att åstadkomma och lagrådet var vänligt inställt till förslaget i övrigt?

Skall vi inte säga precis som det var? Lagrådet tänjde sig till näst intill bristningsgränsen och talade om gråzoner, som det väl rimligen aldrig var lagrådets mening att en regering med säkert omdöme skulle beträda. Men visst beträddes gråzonerna, och nu har vi fått denna underliga debatt om regeringens okänslighet för verkligheten och den lagstiftning som finns på området. Håkan Strömberg stryker över på ett häpnadsväckande sätt.

Jag vill gärna upprepa en fråga som jag ställde i mitt huvudanförande: Kan Håkan Strömberg erinra sig när riksdagen fattade ett liknande beslut, när man tog annans egendom till sig utan ersättning? Har Håkan Strömberg – eller någon annan ledamot – varit med om något sådant tidigare?

Jag kan tänka mig att Håkan Strömberg som en tröst till den fiskevattensägare som enligt Håkan Strömberg ändå inte har blivit fråntagen sin rätt rentav skulle kunna formulera följande glada tillrop, eller åtminstone något i den stilen: Fiska på ditt vatten och träffa goda vänner! Eller med andra ord: Fisket blir så mycket roligare nu. Du träffar ju också en massa människor på dina vatten.

Så enkelt är det inte, Håkan Strömberg. Det är som om Håkan Strömberg inte har förstått vilket allvarligt övergrepp som det här är fråga om.

Socialdemokraterna gör dessutom gällande att det inte fanns något alternativ. Men visst fanns alternativet att fiskevattensägaren och de som söker fiskerätt möts i en frivillig överenskommelse, precis som på de flesta andra av livets områden. Den möjligheten stod till buds. I den situationen tillgrep regeringen det konfiskatoriska och mycket grumliga förslaget som Håkan Strömberg nu försvarar. Detta är närmast en katastrof. Det är konfiskation av okynne.

Till sist: Var det verkligen, Håkan Strömberg, ett förslag som detta riksdagen beställde för två år sedan? Nej! I den kläm som bifölls av riksdagen står det uttryckligen att fiskevatten skulle inlösas för ett fritt handredskapsfiskes räkning.

Anf. 93 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Herr talman! En sak skall jag hålla med Arne Andersson i Ljung om: Jag förstår inte att det här förslaget skulle kunna innebära ett så allvarligt ingrepp i den enskildes rätt som Arne Andersson hävdar. Jag delar den inställningen med hundratusentals människor här i landet, som inte heller har förstått att detta skulle vara ett sådant ingrepp. Hade det varit det, då hade vi också varit beredda att höja ersättningen till markägarna.

Jag försöker inte, Arne Andersson, att inta någon överslätande attityd inför det här förslaget. Jag tycker nämligen att det är ett ganska oförargligt intrång. Att fiska med handredskap utefter våra kuster är inte något allvarligt ingrepp.

Till Anders Dahlgren: Om vi inte hade diskuterat det fria handredskapsfisket här i kväll utan i stället en utvidgning av allemansrätten, är jag säker på att ägaren till Bäckaskogs egendom i Valdemarsviks kommun hade talat om vilket oerhört ingrepp det skulle vara i hans rätt att själv använda sin mark. Att ha människor som strövade omkring i skog och mark och plockade bär och svamp skulle hindra honom i brukandet av egendomen. Men jag tror att Anders Dahlgren mycket väl accepterar att människor strövar på hans mark. Jag kan inte se att det är någon större skillnad mellan det och att människor fiskar med handredskap utefter stränderna. Alla som har sysslat med det vet att det är mycket oförargligt. Med det här fisket är det inte fråga om några stora fångster, så det kan heller inte innebära någon allvarlig fara för fiskbeståndets framtida utveckling. Om det skulle visa sig finnas områden där fisket skulle kunna vara till skada, så finns det ju möjligheter att införa de restriktioner som är nödvändiga.

Vad beträffar frågan om fiskekortsförsäljningen och administrationen av den vill jag erinra Börje Stensson om att vi i en föredragning inför utskottet fick veta hur mycket Stockholms kommun får in vid försäljningen av fiskekort. Det var 1.1 miljon, om jag inte minns fel. Men bara 200 000 kr. av det hade man möjlighet att avsätta till fiskevård i år. Resten gick till att täcka kostnaderna för administrationen. Förra året avsatte man 160 000 kr. till fiskevården. Inkomsterna för fiskekortsförsäljningen går alltså till största

delen till administrationskostnaderna. Mycket litet av inkomsterna går till fiskevård, och i vissa fall är det också mycket litet som utbetalas som ersättning till markägarna.

Som sagt, vi är många som tycker att det här är ett bra förslag.

Anf. 94 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c) replik:

Herr talman! Men det är detta som är så besvärligt, att Håkan Strömberg inte vill förstå vad det är fråga om. I den proposition som de borgerliga partiernas företrädare lade fram 1981 fördes resonemanget att fisket var en trevlig fritidsverksamhet och att det var viktigt att människor hade tillgång till fiskevatten. Vi föreslog bildandet av fiskevattensförbund för att människor skulle kunna få ett kort som var giltigt på större områden. Skillnaden var att detta skulle göras frivilligt. De människor som ville fiska skulle betala för sig. Har man en hobby, så får man naturligtvis vara beredd på att det kostar någonting.

Det är riktigt som Håkan Strömberg säger, att människor är välkomna hem till mig och ströva på mina marker och plocka bär. Det finns också de som under årens lopp har fiskat i mina vatten. De har haft lov till det, och de har tyckt att det har varit trevligt. Men här är det fråga om någonting annat. Vi fråntas inte rätten att fiska enligt vad jordbruksministern och Håkan Strömberg säger. Nej, men ni tillåter andra att fiska på våra vatten utan att de betalar fullt ut. Det är ju precis samma sak som om det skulle bli ett ingrepp i Håkan Strömbergs egna personliga egendom. Vari ligger skillnaden?

Jag är bekymrad, herr talman, att utskottets talesman över huvud taget inte har gått in på det principiella i det här ärendet: rättssäkerhet, rättstrygghet, vaktslående om rätten att äga enskild egendom och fritt disponera den. Vill man komma åt att disponera annans egendom, skall man betala för det. Det har socialdemokrater hittills alltid gjort, och det gör mig bekymrad att de nu frångår den principen.

Anf. 95 ARNE ANDERSSON i Ljung (m) replik:

Herr talman! Håkan Strömberg har fått ytterligare ungefär fem minuter att tänka på frågan: När fattade riksdagen senast ett beslut av konfiskatorisk karaktär som detta?

Det hela är någonting mycket oförargligt, säger Håkan Strömberg. Att ta i beslag annans egendom för ett sådant här nyttjande skulle vara någonting mycket oförargligt! Det är ett synsätt som är helt oförsvarbart. Det är oförenligt med den rättspraxis vi har i Sverige. Det är helt oförenligt med respekt för äganderätt. Det är ett näst intill otroligt yttrande, för att fällas i Sveriges riksdag.

Till sist ett par ord om fiskevårdsområdesbildningen. Jag vill gärna påpeka för Håkan Strömberg att jag har en viss förståelse för att fiskevårdsområdesbildningen i varje fall sedan två och ett halvt år tillbaka inte har haft någon vidare omfattning. Jag skulle snarast undra om de inte var riktigt friska i huvudet som har bildat fiskevårdsområden på Ostkusten efter riksdagens beslut om inlösen av vatten. Om staten ändå skulle lägga beslag på vattnen,

*Fritt hundred-
skapsfiske*

var det sannerligen ingen mening med att bilda fiskevårdsområden – det kanske var den nye huvudmannens intresse. Nu har det blivit som det blivit.

Riksdagen gav 1980 eller 1981 regeringen möjlighet att vänta med åtgärder fram till 1985 för att ge den frivilliga fiskevårdsområdesbildningen en chans. Sedan hade ni socialdemokrater så bråttom att ni inte ville vänta ut fristen. Följaktligen har det blivit på det sätt som vi nu upplever, och det är sorgligt.

Anf. 96 BÖRJE STENSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Håkan Strömberg så här: Håller Håkan Strömberg med om att beslutet som riksdagen kommer att fatta i kväll tar resurser från fiskevård i genomförandeskedet?

Håkan Strömberg nämner nästan med förakt administrationskostnader som Stockholms fritidsförvaltning kan ha haft. Men de kostnaderna har ju haft som ett utflöde omsorg om fisket, skötsel, tillsyn och fiskevård, och också inneburit en viss säkerhet i den bevakning som man kan kosta på sig med de resurser man skaffat sig genom fiskekortsförsäljningen.

Det är ett ganska besynnerligt resonemang Håkan Strömberg för. Plötsligt förs det ett 1960-talsresonemang – pengar finns det tydligen alltid: Reformen i första hand, vad de kostar betyder mindre!

Förutom att det kostar pengar att genomföra reformen förlorar vi en rättskänsla. Man förlorar en trygghet som många vill känna gentemot staten, när man blir utsatt för en behandling liknande den som ligger inbyggd i det förslag som en majoritet i riksdagen, bestående av socialdemokraterna och vänsterpartiet kommunisterna, går att godkänna i afton.

Anf. 97 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Herr talman! Anders Dahlgren säger att jag inte vill förstå vilket ingrepp det här är. Jo, Anders Dahlgren, jag vill visst förstå. Vi har åkt runt på Ostkusten och tittat och också träffat människor som äger vatten i de stora insjöarna. Vi har träffat representanter för fritidsförvaltningen i Stockholm och för fritidsfiskarna, och vi har efter bästa förmåga försökt att sätta oss in i förhållandena och de svårigheter som ett genomförande av det här förslaget eventuellt kan innebära.

Om det finns vilja till samförstånd mellan vattenägare, skärgårdsboende och fritidsfiskare anser vi att detta förslag kan vara ett bra förslag. Det hjälper fler människor att komma ut och utöva fritidsaktivitet.

Jag kan inte förstå, Anders Dahlgren, varför mitt potatisland har blivit inblandat i diskussionen. Det är sju meter gånger fyra meter och ger en mycket bra avkastning, men hur det skulle kunna inskrivas i allemansrätten kan jag absolut inte begripa.

Sedan några ord till Arne Andersson i Ljung. Lagrådet har sagt att det inte kan bli fråga om konfiskation, eftersom vi inte fråntar någon vattenägare hans rätt till fiske i sitt vatten. Lagrådet är ju den juridiska experten. Därför är svaret på frågan: Vi kommer inte att i kväll fatta ett beslut som innebär konfiskation om vi bifaller utskottsmajoritetens förslag.

Till Börje Stensson om bidrag till fiskevård: På utskottets bord ligger en

proposition angående fisket, som vi skall behandla efter påskuppehållet. Vi får väl föra den diskussionen då. I det nu föreliggande förslaget som skall antas i kväll är det inte fråga om bidrag till allmän fiskevärd.

Nr 110

Torsdagen den
28 mars 1985

Tredje vice talmannen anmälde att Börje Stensson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

*Fritt hundred-
skapsfiske*

Anf. 98 GÖSTA BOHMAN (m):

Herr talman! Jag har, som talmannen och kammarens ledamöter säkert har observerat, under senare år varit mycket återhållsam med att delta i kammarens debatter, även när jag ibland, för övrigt rätt ofta, varit provocerad. Att jag nu gör ett avsteg därifrån beror på att jag betraktar det förslag vi nu diskuterar som ett så principiellt allvarligt avsteg från enskilda medborgares rätt, att jag inte har ansett mig kunna sitta tyst och avvaktande i min bänk.

Begreppet rättssäkerhet har kommit att spela en allt större roll i den allmänna debatten i Sverige, både negativt och positivt. Negativt därför att företrädare för regeringspartiet menar att statsmakterna bör ges längre gående befogenheter att övervaka och granska enskilda medborgares handlande och därför velat begränsa nu gällande regler om skydd för enskild integritet, egendom och hemfrid. Till det positiva hör att sådana anspråk lett till motreaktioner. Allt fler har blivit uppmärksammade på vad utvidgningen av den offentliga makt- och kontrollverksamheten kan komma att innebära, inte bara för människor vilka, som det brukar heta, inte haft rent mjöl i påsen, utan också för vanliga, oförvitliga svenska medborgare och deras rättssäkerhet.

Enligt vedertagen svensk rättsuppfattning har begreppet rättssäkerhet i vid mening ansetts innefatta garantier för den enskildes egendom och rättigheter, inte bara i förhållandet mellan medborgarna utan också och framför allt gentemot statsmakterna. Det anglosaxiska begreppet the rule of law kan sägas vara ett uttryck för den västerländska grundsyn som under demokratins genombrottsår präglade rättsstatens gestaltning.

Jag har med tillfredsställelse konstaterat att justitieminister Sten Wickbom i ett interpellationssvar i måndags tog avstånd från åtskilliga i debatten förekommande glidande och tänjbara formuleringar, syftande till att urholka rättssäkerheten. Justitieministern gick så långt att han t. o. m. dementerade sina egna tidigare gjorda, låt mig säga oförsiktiga och tanklösa, uttalanden och slutsatser. Jag vill inte yttra mig och kan inte yttra mig om huruvida hans omvändelse bara var beroende av debattens tryck eller om den var byggd på övertygelse. Hur som helst var det bra att omvändelsen kom. Jag hoppas att den kommer att präglade regeringens handlande också i fortsättningen, men jag tvivlar när jag märker att det här förslaget förs fram till beslut.

Begreppet rättssäkerhet kommer till uttryck inte bara i grundlagens skyddsregler för den enskildes fri- och rättigheter utan också i de lagregler i övrigt som den svenska rättsordningen uppställer till skydd för enskilda medborgare.

Det regelsystem som vi har i vår författning och i våra lagar bygger på den respekt för de enskilda medborgarnas oberoende, frihet och självständighet som ett demokratiskt samhällssystem förutsätter. Omvänt innebär dylika garantier ett underkännande av åsikter från personer som hävdar att demokrati enbart är ett styrelseskick – ett sätt att fatta beslut – som ger en majoritet obegränsad rätt att besluta över en minoritet, hur stor denna än må vara och vilka väsentliga ting det än må vara fråga om.

Mitt motiv för detta, som många av er kanske tycker, abstrakta resone-
mang har varit att understryka inte bara det rättsliga utan också det demokratiska ansvar som statsmakterna – och den majoritet varpå makten vilar – måste företräda då det gäller ingrepp i den enskildes rättsfär. Oavsett om ingreppen är klart stridande mot rättsordningen eller om det råder delade meningar i det hänseendet, bör ändå – och det här är min personliga och bestämda övertygelse – all lagstiftning som begränsar eller upphäver egendomsskydd eller andra för det demokratiska rättssamhället betydelsefulla rättigheter ske med mycket stor återhållsamhet och bara när övertygande starka allmänna skäl så påfordrar.

Statsrådet Ingvar Carlsson blev tillfrågad av några journalister om han kunde ge något enda exempel på att den frihet han utsetts att propagera för hade förverkligats. Ingvar Carlsson återopade just det ärende som riksdagen nu skall fatta beslut om. Fritt fiske, sade han, innebär att människor som tidigare varit förhindrade att fiska i stora vattenområden nu får frihet att utöva sådant fiske.

Men förfarandet innebär att en knapp riksdagsmajoritet av kommunister och socialdemokrater – som om sex månader kan förbytas i en minoritet – berövar i runt tal 100 000 skärgårdsbönder och fiskevattensägare den ensamrätt till sina fiskevatten som de har utövat av ålder, fiskevatten som har påverkat deras livsbetingelser, deras fastigheters taxeringsvärden och deras beskattning. Denna del av deras äganderätt överförs nu till ett större antal människor, vilka på fritiden och som hobby ägnar sig åt handredskapsfiske. Att ta en rättighet från en grupp människor och ge denna rättighet åt en annan grupp människor är alltså vad socialdemokraterna avser med att skapa frihet. Det är frihet som förutsätter tvång. Vi fick nyss höra Håkan Strömberg säga att det är populärt att göra så. Det var ett cyniskt uttalande. Det är alltid populärt att ge gåvor som man inte behöver betala för. Jag tycker att det är en oerhörd valtaktisk cynism som ligger bakom ett förslag som vilar på popularitet. Jag tycker att Anders Dahlgren klädde av Håkan Strömberg på ett mycket effektivt sätt i detta hänseende.

Det alldeles övervägande flertalet arbetsföra svenska medborgare har i dag möjlighet att genom sparande och klok hushållning skaffa sig en egen stuga eller en bit mark – om man nu ute i landet tillåter folk att bygga som man fick göra förr i tiden. Ett ännu större antal människor torde utan några nämnvärda försakelser ha råd att lösa fiskekort för att kunna ägna sig åt den mycket uppskattade fritidssysselsättning som fiske innebär. Stora arealer av lämpliga vatten står till förfogande, och organisationer som företräder fiskevattensägarna har – som flera borgerliga talare påvisat – förklarat sig

beredda att väsentligt öka tillgången på fiskevatten. Här finns alltså goda möjligheter att frivilligt och utan tvång skapa den frihet som socialdemokraterna talar om. Men den socialdemokratiska regeringen, som vitt och brett talar om den enskildes frihet, väljer att gå tvångsvägen.

Avståndet är väldigt långt mellan det frihetsparti som socialdemokraterna en gång utgjorde och dagens maktparti, mellan Per Albin Hanssons parti och Olof Palmes, mellan en Per Albin som talade för en "förening av borgerlig framsynthet och socialdemokratisk moderation" och en statsminister som tydligt i många hänseenden inte har någon nämnvärd förståelse för innebörden av begreppet moderation.

Än en gång, herr talman, vill jag säga att det är ett djupt kränkande ingrepp i den allmänna rättssäkerhet jag här talat om som riksdagen nu avser att vidta.

När jag utvecklar de rättsliga synpunkter som jag främst tänkt uppehålla mig vid, följer jag i stort sett de kritiska synpunkter som framförts av den alldeles överväldigande majoriteten av de rättsinstanser som yttrat sig över förslaget. Mitt inlägg kan ses som en komplettering till den tunga och sakliga kritik som bl. a. Arne Andersson i Ljung och Anders Dahlgren tidigare framfört. Alla rättsinstanser, som borde veta bättre än Håkan Strömberg, har dementerat nästan alla påståenden som Håkan Strömberg för en stund sedan gjorde här i talarstolen. Svensk lagstiftning utgår nämligen från att enskild egendom inte får tas i anspråk för allmänna ändamål utan att ägaren, samt innehavaren av begränsade sakrätter till egendomen hålls helt skadeslös för vad han förlorar.

Även om 2 kap. 18 § regeringsformen kunde ha varit klarare och mera bestämt utformat än vad grundlagskompromissen ledde till, torde det vara alldeles obestridligt att grundlagens stadganden, betraktade mot bakgrunden av den svenska rättsordningen i övrigt, innebär att fast egendom eller särskild rätt till fast egendom icke kan tvångsvis överföras till annan fysisk eller juridisk person annat än i särskilda fall och att full kompensation då skall ges den drabbade.

Visserligen har inte minst på socialdemokratiskt initiativ s. k. rådighetsinskränkningar genomförts under efterkrigstiden. Det har lett till att fastighetsägare i ökande utsträckning fått finna sin ensamrätt till fastigheten begränsad. Sådana rådighetsinskränkningar har hittills inte jämförts med expropriation. Man har ju inte överfört någon rätt till annan. Man har bara minskat ägarens eller sakrättsinnehavarens möjligheter att utnyttja en rätt som han alljämt är bibehållen.

Förslaget att frisläppa fiske med hundredskap syftar inte till att tillgodose något allmänt intresse som inte är knutet till enskilda personer. Det syftar inte till förbättrad fiskevård, inte till förbättrad naturvård, utan kan tvärtom medföra ökade påfrestningar på både fiskebestånd och natur. Vad frisläppandet innebär är att en obegränsad krets av personer – nu som vid den senast genomförda fiskereformen 1950 – ges en fiskerätt som de tidigare inte haft. Detsamma var förhållandet vid den år 1950 genomförda fiskereformen och andra liknande tidigare förfaranden på fiskerättens område – man har alltid i

sådana fall givit full ersättning.

Alla rättsbevakande instanser har understrukt det närmast självklara förhållandet, som också Börje Stensson påvisade, att allemansrätten aldrig ansetts innefatta rätt till fiske i någon form. Som jag nyss framhöll syftade inte heller 1950 års lagändring till att tillgodose allmänna intressen och berörde för övrigt bara i mycket begränsad omfattning det slags vatten, dvs. strandvatten, där hundredskapsfiske företrädesvis kan komma att bedrivas.

Det är, säger alla dessa remissinstanser, helt missvisande att påstå att det nu aktuella förslaget bara innebär en utvidgning av allemansrätten till frifiske. Så är icke fallet. Håkan Strömberg har på ett övertygande sätt visat att han inte vet vad allemansrätt innebär, att han inte vet den historiska bakgrunden. För att uttrycka sig litet drastiskt kan man säga att allemansrätten är en restpost, som blir över när ägarna har fått sin rätt skyddad.

I motsats till vad fallet är med naturvårdslagen bekräftar den nu föreslagna lagstiftningen inte någon redan förefintlig rätt för alla och envar. Förslaget *tillskapar* en sådan rätt. Detta kan inte ske utan att de hittillsvarande fiskevattensägarnas ensamrätt tas ifrån dem. De har kvar bara en förminskad del av den nyttighet som fiskerätten innebär. Ingalunda kan detta kompenseras av att de får ökade möjligheter att fiska med hundredskap även i andras fiskevatten.

I särskilt Svea hovrätts uttalande sammanfattas det resonemang jag här fört. Hovrätten säger sig ta klart avstånd från regeringens uppfattning att förslaget "inte innebär mer för fiskerättsägarna än en skyldighet att tåla att allmänheten fiskar på deras fiskevatten". Förslaget kan inte betraktas som en rådighetsinskränkning, säger hovrätten. Nej, det är fråga om något långt mera, nämligen om ett överförande av en del av ägarens fiskerätt till andra fiskande. Ägaren går med andra ord förlustig en för honom viktig del av sin fiskerätt – sin äganderätt, med andra ord. Och, säger hovrätten, med uttrycket fiskerätt i vedertagen bemärkelse avses "rättsligt garanterad möjlighet att fiska". Att, som regeringen gör, knyta sina synpunkter på bl. a. ersättningsrätten till "det faktiska utbytet av en fiskerätt är" – självfallet, säger hovrätten – "något helt annat". Vad förslaget innebär är att "den av rättsordningen garanterade möjligheten att fånga fisk som uppehåller sig i en fastighets fiskevatten omdisponeras från den hittillsvarande fiskerättsägaren och fördelas mellan andra subjekt".

De slutsatser som Svea hovrätt och andra rättsinstanser drar av sitt logiskt uppbyggda resonemang är att om den s. k. reformen genomförs, ägarna måste, på samma sätt som alltid skett tidigare vid de olika tillfällen då ändringar i fiskerätten vidtagits, ges full ersättning för sin förlust av den nyttighet de tidigare varit tillförsäkrade genom svensk egendomsrätt.

Tyvärr har lagrådet inte ägnat förslaget samma ingående granskning som de rättsliga aspekterna bort föränleda. Om detta har berott på den arbetsbelastning lagrådet utsatts för genom regeringens beskäftighet på andra rättsområden eller om andra långtgående, i rättsligt hänseende tvivelaktiga, lagar ansetts föränleda större uppmärksamhet än fiskerättens frisläppande – därom vågar jag inte uttala någon bestämd mening. Jag kan

däremot konstatera att även om lagrådet icke ansett grundlagens regler om egendomsskydd vid expropriation vara uttryckligen tillämpliga, konstaterar lagrådet likväl att reglerna är svårtolkade, att det inte är fråga om rådighetsbegränsning, samt att det föreligger en gråzon mellan rådighetsbegränsning och expropriation som motiverar särskild försiktighet, främst i ersättningshänseende. Jag vill gärna säga att jag betraktar denna gråzon inte som någonting negativt, som någon talare har gjort, utan som något positivt i skyddshänseende.

I stället för att, som fallet borde ha varit, bestämt åberopa denna osäkerhet till den enskildes förmån – i tvivelaktiga fall skall man enligt svensk lag alltid döma till den enskildes förmån – kan lagrådet genom sin försiktighet i ordvalet sägas ha lagt avgörandet i riksdagens händer. Och det innebär att majoriteten av riksdagens ledamöter, enbart i sin egenskap av majoritet, därmed har fått ett slags tolkningsföretråde. Om rätt eller fel, därom måste vi votera, har det ibland hetat. Såväl departementschefen som jordbruksutskottets majoritet har utnyttjat denna majoritetssituation för att avvisa lagrådets klara propäer om förbättrad ersättningsrätt.

Särskilt intressant är lagrådets bedömning av Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Lagrådet anser att konventionstexten "torde --- kunna sägas" ge "stort utrymme --- för konventionsstaterna att bestämma om vad som skall utgöra sådant allmänt intresse för vilket ingrepp i egendomsrätt får göras". Något skäl att "från här angivna synpunkter" – dvs. att avgörandet av vad som är allmänt intresse eller inte ligger hos konventionsstaterna – "underkänna --- förslaget torde sålunda inte föreligga".

Innebörden av detta lagrådets uttalande är att om ett ingrepp inte syftar till att tillgodose allmänt intresse – vilket jag påstår att det inte är fråga om – då är ingreppet även enligt lagrådet inte tillåtet enligt Europakonventionen, även om full ersättning skulle ges. Europakonventionen bygger alltså på att det är bara när det föreligger allmänna intressen som man får flytta egendom från vissa personer till andra personer.

Lagrådet säger vidare: "En annan aspekt av frågan om förenligheten med nämnda konvention rör ersättningsfrågorna." Här finns "inga uttryckliga bestämmelser om rätt till ersättning, med anledning av ingrepp i äganderätten. Dock anses ligga ett sådant krav i andra meningens första stycket av Artikel 1." Att Europadomstolen hyser den uppfattningen torde framgå av domstolens dom mot Sverige i ett i Strasbourg nyligen avgjort mål om just kränkning av egendomsskyddet, ett mål i vilket svenska staten dömdes till ett högt skadestånd.

Om man jämför detta lagrådets uttalande med den försiktighet som kännetecknat lagrådets yttrande i övrigt, måste det betraktas som klart och tydligt i ersättningsfrågan. I full konsekvens med det har lagrådet föreslagit utvidgade ersättningsbestämmelser. Bara om dessa nya ersättningsregler genomförs torde, menar lagrådet, "några problem i det nu diskuterade konventionshänscendet inte uppkomma". Lagrådets slutsats är alltså att om man skall kunna garantera att detta går igenom nere i Strasbourg, då måste

man genomföra de ersättningsregler som lagrådet föreslagit.

Men vad som är ytterligt uppseendeväckande är dels departementschefens avvisande av de av lagrådet föreslagna ersättningsreglerna, dels och ännu mer hans trots detta utan reservationer gjorda uttalande att lagrådet "funnit att några invändningar med fog inte kan resas". Detta är inte sanning, herr Lundkvist! Lagrådet har ju tvärtom rest invändningar i just ersättningsfrågan.

Jordbruksutskottet gör inte saken bättre. Det säger sig – jag vågar påstå mot bättre vetande – dela jordbruksministerns uppfattning att några invändningar beträffande förslaget förenlighet med Europakonventionen icke synes kunna resas, trots att lagrådets krav på kompletterande ersättningsbestämmelser inte följts.

Mot den bakgrunden är det kanske förklarligt – men ur politiska och rättsliga synvinklar ytterligt anmärkningsvärt – att utskottets majoritet avvisat den remiss till konstitutionsutskottet som den borgerliga minoriteten i utskottet begärt. Jordbruksutskottet vågade tydligen inte inhämta de konstitutionella erinringar som nyssnämnda utskott inte rimligen kunde ha avhållit sig från att framföra. Jag har nämligen så pass stort förtroende för konstitutionsutskottet att jag anser att det skulle ha kommit konstitutionella invändningar från det hållet om ärendet hade remitterats dit.

Detta tycker jag är ytterligare ett uttryck för den maktfullkomlighet som tyvärr generellt sett har kännetecknat hela den egendomliga behandlingen av den här frågan.

Av den rättsliga redovisning som jag här lämnat torde kammarens ledamöter – om jag nu skall uttrycka mig mycket försiktigt – i vart fall inte kunnat dra några andra slutsatser än att det föreligger stor osäkerhet, för att inte säga starka tvivel, rörande lagförslagets överensstämmelse med den svenska grundlagen och den svenska rättsordningen generellt sett och dessutom att ännu större osäkerhet är för handen beträffande förslagets förenlighet med den Europarådskonvention som rättsstaten Sverige förpliktat sig att respektera.

Och, herr jordbruksminister, nog borde ledamöterna av regeringspartiet efter tidigare fällande domar nere i Strasbourg vara så måna om Sveriges anseende att de inte tog ytterligare steg ut i det rättsligt riskabla, så att en ny prickning kan bli följd. Det är inte hälsosamt för Sverige att få den ena domen efter den andra på sig. Sådana risker skall man inte ta.

Kammarens ledamöter kan vara förvissade om att även om förslagets överensstämmelse med grundlagen inte kan prövas på annat sätt än genom att en svensk domstol utnyttjar sina grundlagsenliga möjligheter att i en rättstvist underkänna den tolkning som riksdagens majoritet ställer sig bakom – en fråga som svenska domstolar med hänsyn till grundlagens mycket stränga krav torde nalkas med stor försiktighet – kommer en anmälan till Europarådet att följa som ett brev på posten efter ett riksdagsbeslut. De rättsliga instanser som i Strasbourg handlägger en dylik anmälan är inte bundna av samma prövningsbegränsningar som svenska domstolar är.

Fru talman! Jag har personligen kunskaper och erfarenheter av de

fiskerättsliga frågor som nu står inför sitt avgörande. Det förefaller mig ibland som om jag mer än många andra har klart för mig hur den kränkning av enskild rätt det här är fråga om kommer att uppfattas av folk i våra skärgårdar, om de motsättningar den kan komma att leda till samt om hur stora de risker är för fiskevård och natur som förslaget kommer att leda till, om det genomförs. Jag har emellertid i mitt anförande avstått från att fördjupa mig i sådana mer konkreta frågor och uppehållit mig främst vid de rättsliga. Andra talare har ju tagit upp det mer konkreta.

Jag vill ändå återge ett talesätt, som av ålder varit vanligt i Stockholms skärgård. Man brukade förr säga – och på sina håll säger man så fortfarande – att den som fiskar på annans vatten, han fiskar på "Rundblads åttondel". Uttalandet har använts som ett föraktfullt tillmäle om folk som fiskar överallt var de kommer åt, oberoende av om de har fiskerätt eller inte.

När de nya fiskerätsbestämmelserna träder i kraft – betecknande nog den 1 maj – kommer hela ostkusten att bli en enda jättestor "Rundblads åttondel". De som fiskar där kommer med säkerhet av många fastboende att betraktas som människor som fiskar på andras fiskevatten – med andra ord som ett slags inkräktare. De förhoppningar om förståelse och samsyn som jordbruksutskottets vice ordförande framförde kommer tyvärr inte att besannas. Tro mig!

Och man måste förstå fiskevattensägarnas reaktioner. Deras inställning torde överensstämma med den gamla domarregeln: "Det rätt och skäl icke är, det kan icke heller vara lag; för de skäl som lagen haver med sig, gillas hon."

Där förut rätt förståelse mellan fastboende och det rörliga friluftslivets många människor, kommer den nya lagen att på många håll förändra klimatet.

Men inte ett enda ord har utskottet – och för övrigt inte heller regeringen – ägnat sådana konflikter mellan det bofasta skärgårdsfolket och det rörliga fiskets utöware. Inte heller tycks de ha förstått hur svårt, för att inte säga omöjligt, det i praktiken kommer att bli att förhindra skadegörelse och intrång i de fastboendes fiske med nät och ryssjor och hur därmed de bofastas möjligheter drabbas att ostörda bedriva det fiske med fasta redskap som ofta är av avgörande betydelse för skärgårdsbornas ekonomi, tillvaro och hushållning.

Då det gäller de risker för miljö och natur som jag nyss berörde framgår av utskottets betänkande att även om dess ledamöter hyser viss oro för vad förslaget kan vara ägnat att medföra, detta ingalunda påverkat ställningstagandet i själva sakfrågan. De har varit i stort sett opåverkade av remissmyndigheternas allvarliga varningar i fråga om förslitning av naturen och skador på fågellivet. De har i det hänseendet begränsat sig till några till intet förpliktande erinringar om olika möjligheter att ingripa, att reglera och att kontrollera vad som sker i skärgårdshavet. De hänvisar till skyddsbestämmelser som kan utfärdas enligt fiskeriförordningen, fiskelagen och naturvårdslagen.

Detta innebär att – om regleringssystemet måste byggas ut för att skydda

viktiga naturvärden, vilket jag håller för sannolikt – omfattande begränsningar av det rörliga friluftslivets nyttjande av våra skärgårdar blir helt ofrånkomliga. Det redan nu täta, krångliga och byråkratiska svenska regleringsnätet blir ännu tätare. Det kräver dessutom tillsynspersonal, och det kommer att kosta pengar.

Följden av ett förslag som påstås vara tillkommet i syfte att öka fritidsfolkets möjligheter till rekreation och människornas tillgång till en öppen och fri natur lär med största sannolikhet bli minskad tillgång till förut tillgängliga områden och således till en i vissa hänseenden mer begränsad allemansrätt.

Fru talman! Jag upprepar – det är en sorts sammanfattning: Det förslag till fritt handredskapsfiske som riksdagen nu tar ställning till utgör ett från rättsliga och demokratiska synpunkter kränkande ingrepp. Det är såväl principiellt som sakligt djupt oroande.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

I anförandet instämde Per Petersson, Erik Olsson, Per-Richard Molén, Björn Körlof, Håkan Stjernlöf, Ivar Virgin, Lars Hjertén, Arne Svensson, Jens Eriksson, Arne Andersson i Ljung, Inger Wickzén, Lars Ahlström, Knut Wachtmeister, Nic Grönvall, Bo Arvidson, Sven Eric Lorentzon, Ingvar Eriksson, Mona Saint Cyr, Birger Hagård, Jan-Eric Virgin, Allan Ekström, Birgitta Rydle, Inger Koch, Per-Olof Strindberg, Margaretha af Ugglas, Barbro Nilsson i Visby, Elisabeth Fleetwood, Göran Ericsson, Filip Fridolfsson, Axel Wennerholm, Gunnel Liljegren och Siri Häggmark (alla m).

Anf. 99 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Fru talman! Gösta Bohman började sitt anförande med att konstatera att Anders Dahlgren hade klätt av mig. Jag vill säga att herr Bohman klädde av sig själv. Han borde, som jurist, känna till att äganderätt är en sak och rättssäkerhet en annan.

Sedan förde herr Bohman en tekniskt omfattande diskussion om rättssäkerheten. Han återkom till den gamla moderattanken att äganderätten till alla delar skall skyddas. Även om ingreppet – som i det här fallet – kan vara litet, skall stora ersättningar utgå, om man skall nagga äganderätten i kanten. Men, herr Bohman, vi motsätter oss ju inte att de som kan förlora inkomster på det här förslaget – om det nu genomförs – har rätt till ersättning. Vi säger: Kom med räkningen, men häng med verifikationerna! Vi kan inte acceptera att någon fiskevattensägare skickar in en räkning med ospecificerade kostnader. Också här är vi beredda att följa den allmänna principen att ersätta inkomster som någon tidigare haft men som nu uteblir.

Anf. 100 GÖSTA BOHMAN (m) replik:

Fru talman! Jag begär givetvis inte att Håkan Strömberg skall kunna följa mitt rättsliga resonemang. Men jag trodde att Håkan Strömberg, liksom den alldeles överväldigande majoriteten av dem som sitter här i kammaren, var fullt medveten om vilken central roll den svenska äganderätten haft för rättssäkerheten i vårt land. Hela den svenska rättsordningen, hela vår grundlag bygger på att äganderätten skall skyddas. Även när man är ägare får man, i det allmännas intresse, tåla vissa intrång. Det är obestridligt.

Vi har genomfört rådighetsbegränsningar som innebär att den fulla rätten att utnyttja egendom i vissa fall begränsas, och då utgår ingen ersättning. Man kan diskutera om vi inte i vissa fall har gått för långt i detta hänseende.

Vi har nu alltså den regeln att rådighetsbegränsningar inte ersätts. Alla hörda domstolar har emellertid förklarat att det i detta fall icke är fråga om en rådighetsbegränsning. T. o. m. lagrådet har i sitt försiktiga uttalande nämnt denna "gråzon", där ersättning skall ges.

Håkan Strömberg säger att vederbörande får ersättning. Vederbörande får bara ersättning för inkomstbortfall, inte för den förlust i nyttighet som han drabbas av. Han får inte ersättning för den förlust genom minskat husbehovsfiske som han drabbas av. Han får inte ersättning för den förlust som han kan drabbas av som yrkesfiskare, utan bara för det inkomstbortfall som det kan bli fråga om. Det är en helt ny princip, Håkan Strömberg, som har införts i svensk rätt genom denna ersättningsbegränsning.

Anf. 101 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Utskottets talesman har bemött reservanternas invändningar på olika punkter. Jag vill säga några ord om en av de intressantaste synpunkterna av särskilt stor principiell innebörd som lagrådet anför i sitt yttrande men som inte refererats i utskottets betänkande.

Jag har i propositionen framhållit att jag betraktar de åtgärder som nu föreslås när det gäller hundredskapsfisket som en vidareutveckling av allemansrätten. Lagrådet har på den punkten sagt följande: "Om allemansrätt i traditionell mening, vilande på hävd, är inte fråga men oberoende härav kan någon principiell invändning inte resas mot att det lagstiftningsvägen tillskapas en ny frihet av i sak allemansrättslig natur, när det gäller att, såsom här, tillgodose ett framträdande fritidspolitiskt intresse."

Här har talats om stöld. Lagrådet skulle alltså sanktionera stöld.

Här har talats om julgranar. Julgranar ägs av markägare, men ofångad fisk ägs av ingen – det vet alla. Hundredskapsfisket ingår inte i taxeringsvärdet.

Gösta Bohman påstår att flertalet remissinstanser har vänt sig mot regeringens resonemang i ersättningsfrågan. Detta är ytterligare ett direkt felaktigt påstående. Det var 20 remissinstanser som gjorde ett otvetydigt ställningstagande i den principiella ersättningsfrågan. Av dessa var det 13 som tillstyrkte eller lämnade utan egentlig erinran förslaget i den departementspromemoria som låg till grund för propositionen. Till denna grupp hörde bl. a. sådana högt kvalificerade jurister som justitiekanslern och riksåklagaren. Är det Bohmans åsikt att dessa, liksom lagrådet, väger lätt vid en jämförelse med Svea hovrätt?

Den svenska naturen och inte minst våra långa kuster mot havet och vid våra stora insjöar utgör i det här sammanhanget en tillgång av oskattbart värde men är – på grund av den lagstiftning som för närvarande gäller – en, beträffande i första hand östkusten, i betydande grad utnyttjad tillgång. Intresset för att göra denna kust tillgänglig för fritidsfiske har inte varit så särskilt omfattande bland fiskevattensägarna.

Före strandlagens tillkomst – en lagstiftning som också mötte hårt motstånd från högerhåll – bebyggdes stränderna, särskilt i de befolkningstäta områdena och mest runt Stockholm, i så hög grad att inom stora områden den stora delen av befolkningen utestängdes från möjligheten att över huvud taget komma till stranden.

Genom strandlagens tillkomst kunde vad som återstod av stränder räddas åt den allemansrätt som svenska folket av hävd sätter så stort pris på.

Vad möjligheten att exempelvis komma ut i skärgården betyder för storstadsbefolkningens vidkommande kan inte nog understrykas. Ingen kan bättre beskriva skärgårdens fröjder än Gösta Bohman, som i lyriska betraktelser i Svenska Dagbladet brukar tala om för oss hur han njuter av sin vistelse där.

När man tar del av Gösta Bohmans och andras betraktelser i de här sammanhangen – liksom i slutet av Gösta Bohmans anförande –, får man emellertid ett alldeles bestämt intryck av att förutsättningen för att han skall kunna njuta är att han får ha skärgården för sig själv. Den del av befolkningen som icke äger bör hålla sig inom de områden som det allmänna äger och förvaltar.

I sitt motstånd mot det fria handredskapsfisket talar nämligen Gösta Bohman – det gjorde han nu också – och andra om vilka skador det skulle medföra om folk i högre grad kom ut i skärgården. Nu är det emellertid så, att allmänheten redan med stöd av allemansrätten har tillträde till de vattenområden som omfattas av reformen. Att allmänheten nu skulle komma att utnyttja denna sin allemansrätt i större utsträckning än tidigare tycker Gösta Bohman uppenbarligen illa om. Det vill han på allt sätt motverka. Det är betecknande för hans syn på allemansrätten.

Vi socialdemokrater har med glädje sett hur svenska folket i gemen i takt med den stigande levnadsstandarden och ökade rättigheter till fritid och semester har kunnat få del i vad vår underbara natur kan erbjuda människan. Vi har med glädje sett hur många människor, som genom sitt slit i vardagen medverkat till att föra utvecklingen i vårt land framåt, också i verklig mening kan få känna att vårt land med alla dess möjligheter tillhör dem, att vi alla är delaktiga i vad den svenska naturen kan erbjuda, att det inte längre är ett privilegium för de välbeställda att kunna unna sig den avkoppling och den rekreation som vår natur ger så goda möjligheter till.

Fortfarande återstår mycket att göra i de här sammanhangen. Fortfarande är det så, att ett av de områden där ojämlikheten skär som mest i ögonen gäller möjligheten att utnyttja fritiden till avkoppling och rekreation. En del människor har allt: sommarstuga vid kusten, sportstuga i fjällen, möjligheter att dessutom företa rekreationsresor till främmande länder. Andra åter

kommer inte ur fläcken på sin semester utan får nöja sig med vad den närmaste omgivningen kan erbjuda. Fortfarande är det i hög grad så. Jag är övertygad om att det exempelvis här i Stockholmsområdet fortfarande finns hundratusentals människor som på grund av olika hinder, dålig ekonomi, handikapp eller andra sociala omständigheter, har svårt att få del av den rekreation som vår svenska natur kan erbjuda.

Därför bör enligt socialdemokratins mening vår strävan vara att göra allt för att öka möjligheterna till fritidssysselsättningar, som inte kräver stora och dyrbara arrangemang, utan som kontakten med vår givmilda natur kan erbjuda alla till ett överkomligt pris.

Vi har av många skäl anledning att låta svenska folket få känna att naturen är vår gemensamma egendom. Gösta Bohman åberopade Per Albin Hansson – jag är övertygad om att i Per Albins folkhemstanke låg bl. a. detta. Marken kan befinna sig i privat ägo. Det respekteras av oss alla. Men tillgängligheten till naturen vill vi skall vara en gemensam möjlighet för svenska folket. Det markeras av allemansrätten. Att när det gäller möjligheten till handredskapsfiske ge allemansrätten samma innehåll på östkusten och vid de stora sjöarna som den har på västkusten, sydkusten och Norrlandskusten är innebörden av den reform som vi nu föreslår. Att de fritidshusägare som vid dessa kuster inte har eget fiskevatten och den stora allmänheten inte bara får möjlighet att *vistas* på stränderna som de nu har rätt till utan att också dra en och annan abborre eller att spinnfiska efter gädda på samma sätt som man får göra på västkusten, sydkusten och Norrlandskusten, det är den reform som av många här betraktas som ett maktmissbruk, ett maktövergrepp som man föreslår regeringen att fatta beslut om.

Vi har funnit det självklart att den som förlorar inkomster på grund av reformen skall ha ersättning för den förlusten. Vi anser däremot inte att man i detta sammanhang, lika litet som när det gäller markpolitikens område, skall ha rätt att tillgodogöra sig förväntningsvärden som kan uppstå inte på grund av de insatser ägaren själv gör utan på grund av den utveckling som sker i samhället och som alla medborgare bidragit till. Reformen tar icke ifrån någon rättigheter att fiska, som han redan har i kraft av sitt ägande. Reformen innebär en betydande förenkling av det något komplicerade regelsystem som gäller på fiskerättens område. Reformen ökar möjligheten att erbjuda de många människorna i vårt land ett rikt och varierat utbud av fritidsmöjligheter. Den är ett viktigt inslag i en social rekreativ politik.

Den vidgar på *ett* område friheten för stora delar av det svenska folket.

Anf. 102 ARNE ANDERSSON i Ljung (m) replik:

Fru talman! Det råder knappast några delade meningar om att det kommande riksdagsbeslutet kommer att innebära en ny frihet av allemansrättslig natur. Jag vill gärna vitsorda att vi har förstått detta som Svante Lundkvist gav uttryck för.

Det är kanske inte främst av det skälet som vi inte är så lyckliga över den här saken. Allemansrätten som den är utformad i vårt land är en tillgång, och markägare och en fritt strövande allmänhet kommer väl överens. Men det är

inte självklart att allemansrätten efter hand skall utvecklas till att omfatta nya områden och framför allt inte utvecklas på områden där den på detta sätt tar i anspråk del av äganderätt utan att denna ersätts. Det är framför allt detta vi mycket kraftigt reagerar mot.

Anf. 103 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c) replik:

Fru talman! Jag beklagar att jordbruksministern inte förstår skillnaden mellan skärgårdsbruket på ostkusten och det i andra kustbygder. Jag är förvånad över att jordbruksministern inte med ett ord berör orsaken till att regeringen har gått ifrån den socialdemokratiska motion som riksdagen antog där det alldeles klart hävdades att man skulle betala för de intrång som gjordes och för de vatten som togs. Inte med ett ord berör jordbruksministern nu denna skillnad.

Det är detta som gör mig så bekymrad, när jag ser hur socialdemokraterna genomför detta stegvisa övertagande genom att framflytta positionerna på det sätt som Gösta Bohman har talat om.

Jordbruksministerns påstående – att ofångad fisk ägs av ingen – leder ju, som jag sade i mitt inledningsanförande, logiskt till att oskjutet villebråd ägs av ingen innan det är skjutet. Är det så, herr jordbruksminister, att vi nu inte fick ett förslag om den framtida älgjakten – en jaktproposition – på grund av att jordbruksministern i dagarna skall tillsätta en utredning om de marklösa jägarnas situation? Är detta nästa steg i utvecklingen av allemansrätten?

Jordbruksministern har alldeles nyss sagt att ofångad fisk ägs av ingen. Då måste det också vara så, att oskjutet villebråd ägs av ingen. Är detta parallellen? Jag är glad över att granarna nu är skyddade, men det skulle vara bra att få veta var jordbruksministern tänker stanna.

Anf. 104 GÖSTA BOHMAN (m) replik:

Fru talman! Jordbruksministern höll onekligen ett vackert och rörande anförande. Knappast något öga var torrt. Men han förbigick det väsentliga i det som vi diskuterar i dag, nämligen rättssäkerhetsaspekterna. Respekten för den enskilda människans egendom förbigicks i allt väsentligt av Svante Lundkvist.

Knappast någon har förkunnat naturens betydelse för människorna och propagerat för människornas umgänge med naturen mer än jag själv gjort. Därför betraktade jag det som ett slag under bältet när Svante Lundkvist ville göra gällande att denna min förkunnelse om naturens välsignelser innebar att jag ville ha naturen för mig själv. Det är ett så befängt påstående att Svante Lundkvist själv vet att det var helt oriktigt.

Om man nu vill skapa bättre tillgång för människorna till naturen, skall man inte skapa rätt genom att göra orätt. Alla är välkomna ute i våra skärgårdar – och när jag talar om våra menar jag inte mina, utan jag menar med "våra" skärgårdsbornas skärgårdar. Samförståndet, samlevnaden och förståelsen mellan de fastboende skärgårdsfiskarna och fritidsfolket har varit betydande. De är beroende av varandra, och det är det beroendet som skapar begreppet en levande skärgård. Med ert förslag skapar ni motsättningar,

konflikter och fiendskap mellan grupper som bör kunna umgås med varandra med förståelse.

Ofångad fisk ägs av ingen – Anders Dahlgren var inne på den frågan. Vad är det för nonsens? Vad det är fråga om är rätten till den fisk som fångas i de vatten som någon äger. Det är det som fiskerätten innebär, och det förklaras tydligt av alla remissinstanser. Och den rätten värderas och taxeras, Svante Lundkvist.

Jag fick nyss en lapp med påminnelse om byamännen i Gäddvik i Norrland, vilka ägde rätten till laxfiske – dvs. enbart rätten att fånga den lax som fanns där – och fick ett taxeringsvärde på 400 000 kr. påsatt på denna rätt.

Det finns stora områden i Stockholms skärgård där det enda värdefulla är just rätten att fiska. Folk köper dessa områden för att få möjlighet att fiska där. Så tala inte om att det inte ligger något värde i själva fiskerätten!

Det finns så mycket att säga om Svante Lundkvists inlägg att jag tyvärr måste dra den slutsatsen att den eljest kunnige f. d. kollegan här i riksdagen, nuvarande statsrådet Svante Lundkvist, på det här området är beklagligt okunnig.

Anf. 105 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Jag är litet förvånad över att Gösta Bohman – som i sitt inlägg till Håkan Strömberg utgick ifrån att han själv var så kunnig att han inte kunde räkna med att Håkan Strömberg skulle kunna följa med i hans anförande – trots detta sitt kunnande inte vet att begreppet "ofångad fisk ägs av ingen" vilar på laglig grund.

När Gösta Bohman, som är så lagklok, vidare försöker jämställa äganderättsförhållandena beträffande laxvattnen uppe i Norrland med läget beträffande handredskapsfisket i skärgården, innan detta släpps fritt, tycker jag att det ligger litet grand av advokatyr över hela framställningen. Det är fortfarande så att handredskapsfisket inte ingår i något taxeringsvärde, och det vet Gösta Bohman, skulle jag tro, eftersom han har läst på det här ärendet.

Sedan sade Anders Dahlgren att jag inte riktigt förstår skärgårdsbornas situation här på Östkusten. Rätten till fritt handredskapsfiske på Östkusten skulle vara så olik den vi har på de andra kuststräckorna att det därmed vore omöjligt att få till stånd ett vettigt umgänge mellan fritidsfiskare och den bofasta befolkningen. Jag är för min del väldigt övertygad om att det med den reform som vi nu genomför och med det som är inskrivet i densamma om hänsynen till yrkesfisket – och om man inte väljer den attityd till dessa frågor som Anders Dahlgren och många andra har valt – skulle gå utomordentligt bra att få till stånd ett gott förhållande mellan fritidsfiskare och den åretruntboende skärgårdsbefolkningen.

Gösta Bohman sade att jag i mitt inlägg gick förbi det väsentliga, för det väsentliga här var den juridiska sidan av saken. Jag har tidigare i mitt första inlägg åberopat de många jurister som inte har haft något att invända mot den principiella uppläggningsen av denna reform såsom den är redovisad. Men jag förstår att Gösta Bohman tyckte att vad jag sade var tämligen oväsentligt. Jag

talade om den situation som vi får när de många människorna i vårt land kan börja göra anspråk på att få utnyttja de naturtillgångar som de mera välbeställda tidigare kunde utnyttja för egen räkning och utan att besväras av de många människornas behov. Vi möter denna inställning på område efter område.

En skärgårdsfiskare från uppvaktningen var uppe hos mig. Det var en väldigt bussig karl och partivän till mig. Vi började resonera om detta. Jag frågade: Har du funderat något på vad det kunde innebära, när de mera välbeställda kom ut i första omgången och befolkade skärgården? Eller är det först nu, när det börjar bli fråga om att vanligt folk får denna möjlighet, som bekymren kommer? Han började fundera. Är det möjligen så att vi i vanlig ordning måste anse att förmåner av denna karaktär skall förbehållas ett begränsat antal medborgare? Eller borde vi, eftersom det exempelvis i Stockholms skärgård finns 22 000 öar, försöka åstadkomma att denna rikedom på ett bra sätt kan bli tillgänglig för så många människor som möjligt, naturligtvis under hänsynstagande till naturvård och liknande?

Av Gösta Bohmans resonemang får jag ständigt det intrycket att nu kommer de många, nu kommer skadegörarna. Den inställningen kan vi inte acceptera. Vi måste försöka få en positivare inställning till denna typ av frågor, om vi i de många människornas medvetande skall kunna förankra att även de har en rätt till det som Gösta Bohman och andra kallar fosterland. Rätten för alla att få tillgång till dessa möjligheter är så väsentlig.

När det gäller det fria hundredskapsfisket menar vi att den vidgning av allemansrätten som vi nu genomför och som lagrådet inte har haft något principiellt att invända mot öppnar samma möjligheter på denna kuststräcka som på de andra. Den underlättar för många människor att få tillgång till en fritidssysselsättning, som inte kräver så stora arrangemang utan är i verklig mening lättillgänglig.

Anf. 106 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jordbruksministern inte svarade på min fråga om äganderätten när det gäller skogens vilda djur. Det var naturligtvis avsiktligt. Logiskt måste det vara så som jag har sagt. Drar han gränsen där, skulle det kunna tänkas att allemansrätten utökas.

Ostkusten skiljer sig, jordbruksministern, avsevärt från andra kuster. På Ostkusten finns det en skärgård med en bofast befolkning på öarna, som fortfarande i stora delar lever av jordbruk. Så är det i Östergötland. Befolkningen kombinerar en rad yrkesverksamheter, inom jordbruket, skogsbruket och fisket, för att över huvud taget överleva.

Jag försäkrar jordbruksministern att människorna som bor ute i skärgården inte överlever på grund av stora inkomster, utan på grund av små utgifter. Det är de tvingade till. Dessa människor lever fortfarande, trots den höga standard som vi har i Sverige, litet på livets skuggsida. De måste vara något av tusenkonstnärer för att överleva. För dem har det betytt väldigt mycket att de har kunnat hävda sina egna vatten, fiska ensamma eller sälja fiskekort.

Den rätten tar jordbruksministern och socialdemokraterna ifrån skärgårdsbefolkningen och säger: Tio år framåt kan ni få betalt för de inkomster ni har haft, men inte mera. Det är den socialdemokratiska rättvisan.

Jodå, min vän socialdemokraten Alsing Svenson på Fångö i Gryts skärgård var uppe i Stockholm och demonstrerade. Han frågade om det var någon idé att han gick till jordbruksministern. Jag svarade: Det är klart att du skall gå till Svante. Du kanske kan prata förstånd med honom.

Alsing, som är en genuin skärgårdsbo och naturvårdare, var rädd. Han ställde frågan: Kan du tala om för mig hur det går ihop att riksdagen när du var jordbruksminister avlog förslaget att vi skärgårdsbor skulle få skjuta sjöfågel under några dagar på våren med hänvisning till en konvention som man hade skrivit på nere i Europa, medan man nu, under den känsligaste tiden på våren, släpper ut fritidsfolket från hela Sverige att ställa till oreda bland häckande fåglar. Jag sade: Gå upp till Svante! Han ger dig svaret.

Anf. 107 ARNE ANDERSSON i Ljung (m) replik:

Fru talman! Jordbruksministern har talat varmt om den möjlighet till vidgad fiskerätt som öppnas genom detta förslag. Jag kan dela den uppfattningen. Men det är inte detta som vi strider om. Frågan är med vilka metoder vi öppnar denna möjlighet för den stora allmänheten.

Varför har jordbruksministern valt att föreslå riksdagen detta sätt, att inte ersätta den enskilde vattenägaren när man nu tar en del av hans tillgång? Fiskerätten skulle väl inte, Svante Lundkvist, ha blivit mindre värd för den allmänhet som trängtar efter att komma ut till kusten om den hade ersatts på ett riktigt sätt? Det är detta som vi är mycket irriterade över.

Vi har sagt att regeringen föreslår en onödig åtgärd, eftersom frivilliga överenskommelser kan träffas. Vattenägare som jobbar i fiskevårdsområden skulle kunna ordna fullt värdiga och fina fisketillgångar mot en skälig kortavgift. Med andra ord: Frivillighetens väg ligger i denna fråga helt öppen. Det är för den sakens skull som vi är så undrande över varför regeringen har valt denna bröstgänges väg. Den är ju helt onödig. Det är detta debatten gäller.

Jordbruksministern företräder inte en större välvilja än vi andra. Det vi företräder är, enligt vårt synsätt, ett riktigare hanterande av denna fråga. Därför strider vi här för en viktig princip, sent in på natten.

Anf. 108 GÖSTA BOHMAN (m) replik:

Fru talman! Jordbruksministern fortsätter att prata runt de stora rättssäkerhetsproblemen. Jag vill gärna understryka vad flera har sagt från borgerligt håll, att om valet går åt rätt håll i höst så skall det här beslutet rivas upp. Det innebär inte att man inte skall göra försök att underlätta för fritidsfiskarna, så att de får det bättre än de har i dag, men det innebär att ett beslut som baseras på det här förslaget inte kan få kvarstå oförändrat.

Det är ett gammalt – förlåt uttrycket! – knep, herr jordbruksminister, att i sådana här debatter ställa välbeställda mot vanligt folk och säga att de välbeställda har stora naturtillgångar till sitt förfogande, medan de andra inte

har det. Svante Lundkvist måste ha en underlig bild av Sverige. Det finns fortfarande fattigt folk som lever i skogstorp och stugor runt om i vårt land med riklig tillgång på natur och även tillgång på fiske, men de kan sannerligen inte kallas för välbeställda. Jag kan försäkra Svante Lundkvist att åtskilliga av de fiskebönder som är mina grannar ute i skärgården skulle skratta ut Svante Lundkvist, om han kom och kallade dem för välbeställt folk och försökte skapa motsättningar mellan dem och mig i det här hänseendet, i synen på äganderätten och i synen på dispositionen av naturen. De skulle inte förstå det språk som Svante Lundkvist nyss använde.

Svante Lundkvist förbigår ett problem här. Även om vi alla vill öppna våra skärgårdar och andra områden för människorna, vet vi att det finns en viss risk för förslitning av områdena. Det är ett problem. Antalet fågelskyddsområden och naturreservat ökar för varje år därför att det finns risk för förslitning. Det är en realitet. Jag menar att när det här förslaget förverkligas kommer det att ytterligare öka denna risk och framtinga ytterligare begränsningar, som kan göra talet om att man ökar möjligheterna för människorna att komma ut i naturen illusoriskt i viss utsträckning. Man ökar möjligheterna i stort, men på många håll kan stora begränsningar bli helt nödvändiga.

Sedan vill jag återkomma till resonemanget om den fångade och den icke fångade fisken. Jag har aldrig påstått att icke fångad fisk tillhör någon. Men jag har sagt att äganderätten till fiskevatten, fiskerätten, innebär att man har rätt till den fisk som befinner sig i de vatten man äger. Detta har också den långa raden av remissinstanser klart och tydligt uttalat.

Jag vidhåller att majoriteten av de rättsliga instanser som handlägger sådana här frågor har varit kritiska. Några av de rättsliga instanserna har sagt att de i princip kan gå med på det här förslaget, men de har icke haft den inställning till ersättningsfrågan som regeringen ställer sig bakom. Och det är den som är det allvarliga. Man berövar vissa grupper av människor en äganderätt som de har utan att ge dem full ersättning. Att ge ersättning för inkomstbortfallet är något nytt i svensk lag. Det finns såvitt jag vet icke något enda exempel på att man har förfogat över annans egendom och bara betalat ersättning för inkomstbortfallet. Såvitt jag vet är det så. Men jag kan ha fel. Rätta mig i så fall! Där har ju Svante Lundkvist sin chans.

Anf. 109 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Gösta Bohman framhärdar med att säga att jag pratar runt de rättsliga problemen. Jag har åberopat de rättsinstanser som faktiskt är i majoritet och som har uttalat sig till förmån för den inställning som propositionen bygger på, att man i den här meningen mycket väl kan vidga en frihet av allemansrättslig karaktär med stöd av de motiv som anförts.

Sedan kom Gösta Bohman tillbaka till vad som är hans problem. Jag är medveten om att med ett ökat antal människor inom ett visst naturområde ökas förslitningen. Men vad är det vi gör nu för bl. a. fritidsfiskarna? Jo, vi öppnar möjligheterna för dem att söka sig till sitt fiske utefter hela kusten i stället för att tvinga dem att koncentrera sig till vissa områden.

Viljan att skapa dessa möjligheter på frivillig väg, som så många talat om, har tyvärr inte varit så där våldsamt framträdande. Jag kan hålla med om att sedan den här debatten kom i gång är det förstäeligt att man inte bildar fiskevårdsområden utan avvaktar för att se vad som kommer att hända. Men dessförinnan hade inte så särskilt mycket hänt, det torde alla vara klart medvetna om.

Anders Dahlgren säger att vi tar ifrån människor deras egendom. Vi tar inte ifrån någon hans egendom. I den första omgången, i motionen, var det fråga om att lösa in fisket, men vi avstod från att göra det och i den meningen ta ifrån ägarna egendom och betala för det.

Vi konstaterade att om man begränsar sig till hundredskapsfiske, innebär detta ett så obetydligt intrång i den enskilda fiskevattenägarens möjligheter att förfoga över sitt vatten, att det inte kan betraktas som något avgörande bekymmer. Fiskeristyrelsen har t. ex. sagt att det inte finns anledning misstänka att ett hundredskapsfiske, som på det här sättet sprids ut över hela kusten, kommer att vara till förfång.

Skulle det uppstå speciellt tryck på något område, framför allt om en yrkesfiskare skulle drabbas på något sätt, finns det möjligheter, som Håkan Strömberg har sagt, att vidta de åtgärder i form av restriktioner som i så fall kan skydda yrkesfiskarens intresse.

Jag är medveten om, Gösta Bohman, att det inte bara är välbeställt folk som bor i skärgården. Jag är särskilt väl medveten om det, eftersom det var jag som lade fram skärgårdspropositionen, som hade till syfte att underlätta möjligheterna för den åretruntboende befolkningen i skärgården att vara bofast där ute.

Det var en proposition genom vilken vi försökte samla olika former av stödåtgärder från samhällets sida för att människor, med en kombination av jordbruk, fiske, hantverk och turism, skulle kunna få sin försörjning i skärgården. Jag tror att i ett vettigt umgänge mellan de åretruntboende skärgårdsborna och dem som söker sig ut i skärgården skall också det fria hundredskapsfisket skapa förutsättningar för inkomster åt de åretruntboende i skärgården.

Jag får fortfarande ett intryck av, när Gösta Bohman uppträder här, att han betraktar de möjligheter som vi vill skapa för de många som ett hot mot naturen på de 22 000 öarna i vår skärgård. Därför mobiliseras allt detta motstånd och görs alla dessa försök att skildra de grupper av låt oss kalla det fritidsfolk eller rekreationssökande allmänhet som skulle få bättre möjligheter till fiske som potentiella risker för naturen och som skadegörare i sådan omfattning att de över huvud taget borde hållas kort. Det är ju detta som Gösta Bohmans hela argumentering går ut på.

Vi har här i landet en fantastisk förmån att ha tillgång till en natur som inte många andra länder kan erbjuda. Vi är inte särskilt många människor, 8 miljoner, och nog borde vi kunna ordna det så att vi kan hantera vår förnämliga natur utan vådor, så att invånarna i landet kan njuta av naturen också i den meningen att de kan komma ut och få sänka ner en rev och kanske ha turen att få en abborre eller gädda på kroken.

Förste vice talmannen anmälde att Arne Andersson i Ljung och Gösta Bohman anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 110 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Det har sagts många vackra ord om våra skärgårdar och sjöområden i Sverige i debatten här i dag. Det är ingen tvekan om att det är en unik tillgång som vi har i Sverige. För hundratusentals människor erbjuder dessa områden möjlighet till rekreation och skönhetsvärden av stora mått. Men en viktig anledning till att detta är en så stor tillgång är det faktum att det inte är fråga om några museiområden eller folktomma naturparker, utan att såväl våra skärgårdar som våra sjölandskap också är hembygd för tiotusentals människor. Just detta med en levande skärgård, en levande kustbygd, är en viktig del av denna omistliga tillgång.

För de människor som bor i dessa bygder är det i dessa områden som de skall hämta sin försörjning. Vi vet alla att det ofta är mycket hårda villkor för människorna t. ex. i våra skärgårdar. Man är beroende av väder och vind, man är beroende av magra marker, besvärliga kommunikationsproblem, inte minst på vintrarna. Sommartid finns det gott om folk, men vintertid är det glest mellan människorna.

De som skall bo och verka permanent i våra skärgårdar måste ta vara på alla utkomstmöjligheter. De utgör en utsatt grupp, en i många hänseenden hotad grupp, yrkesfiskare, skärgårdsbönder osv. Det är mot denna grupp som regeringen riktar sitt slag.

Detta har väckt en mycket stark reaktion bland de drabbade människorna. Jag vågar påstå att det går en våg av vrede längs ostkusten som en följd av det förslag som vi nu diskuterar. Jag har haft anledning till rikliga kontakter med fiskare och bofasta skärgårdsbor, och jag kan vitsorda deras indignation.

Det gäller inte bara ägare av fiskevatten, utan också många yrkesfiskare som är fiskearrendatorer och som i praktiken drabbas på precis samma sätt som fiskevattensägare. De upplever att de offras för att bli valfläsk åt socialdemokraterna. De känner att de motiv som anförs till försvar för detta förslag är tunna och konstruerade. Påståendet att detta skulle kunna betraktas som en allemansrätt är naturligtvis ihåligt. Att jämföra fisk med bär och svamp är naturligtvis en orimlighet. Fisken är en viktig del av utkomstmöjligheterna för människorna i våra skärgårdar.

Ingenstans tidigare har allemansrätten inkluderat att fånga och döda levande djur. Varför skall detta vara fallet i våra skärgårdar och våra sjöar? Det är helt klart att fiske inte kan jämföras med bärplockning. Fiske kan enbart jämföras med jakt. Den frågeställning som Anders Dahlgren bl. a. tagit upp är naturligtvis mycket relevant, och det är att notera att jordbruksministern inte gick i svaromål mot den.

För de drabbade människorna i våra skärgårdar och vid våra sjöar är nackdelarna uppenbara. Det blir fråga om konkurrens om fisket, och detta kan lokalt få effekter i form av risk för utfiskning.

Det försvinner en inkomstkälla som man har utnyttjat eller som är

potentiell, men i varje fall en inkomstmöjlighet, och sådana har man inte för många i vår skärgård.

Vidare föreligger en ökad risk för skador på fasta redskap. Detta är redan nu ett problem. Med ett mera omfattande och svårkontrollerat fritidsfiske blir skaderiskerna betydligt större.

Det blir också betydligt svårare att kontrollera fiskevattnen och motverka tjuvfiske av olika slag.

Men, fru talman, jag vill påstå att den lösning som man har valt innebär stora nackdelar även för sportfiskarna. Det kommer att leda till sämre relationer mellan fritidsfolket och den bofasta befolkningen eftersom den bofasta befolkningen känner att deras intressen har svikits. Förslaget kan i vissa fall innebära försämrade utkomstmöjligheter och därmed ett hot mot den levande skärgården. Att vi har en levande skärgård är ju viktigt också för fritidsfolket.

Förslaget innebär dessutom försämrade förutsättningar för fiskevården, och det drabbar naturligtvis också sportfiskarna. Det här har gjort att inte bara företrädare för bofast skärgårdsbefolkning och yrkesfiskare har reagerat utan också sportfiskeföreningar, fritidsförvaltningar och liknande.

Ambitionen att ge många människor möjlighet att komma ut i våra skärgårdar och till våra stora sjöar och bedriva ett fritidsfiske – som jordbruksministern har talat sig så varm för – delas av många. Jag vill påstå att även de som är bofasta i skärgården delar den ambitionen. Därför har de organisationer som närmast företräder de berörda befolkningsgrupperna – LRF, Fiskevattensägarförbundet, Sveriges ostkustfiskares centralförbund och Skärgårdarnas intresseföreningars kontaktorganisation – ställt sig bakom ett gemensamt alternativförslag som innebär att man satsar på att bygga upp stora fiskevårdsområden och genomföra en samordning länsvis eller sjövis. Det här förslaget skulle göra det möjligt för var och en som är intresserad av att bedriva ett sportfiske att lösa ett fiskekort som skulle kunna gälla ett helt län eller i en hel stor sjö.

Detta innebär ändå att man fortfarande har ett system som tillför resurser till fiskevården och som medför att man har kontroll över sportfisket. Genom en sådan lösning kan man garantera goda möjligheter till fiske för alla som är intresserade av det till överkomliga kostnader – så att kostnaden inte blir något hinder för någon. Det innebär samtidigt att man kan garantera en god fiskevård. Vidare kan man med detta system garantera ett gott samarbete med den bofasta skärgårdsbefolkningen. Det innebär också en respekt för de legitima intressen som de bofasta har, de som är beroende av fisket och fiskevattnen för sin försörjning.

Fru talman! Det borde inte ha behövt bli någon motsättning om det här. Det borde ha gått att lösa denna fråga i samförstånd mellan dem som är intresserade av sportfiske och den bofasta skärgårdsbefolkningen. Det finns ett intresse från den bofasta skärgårdsbefolkningen – från skärgårdsbönder och yrkesfiskare – att hjälpa till med att lösa dessa frågor, att medverka till att sportfiskarna kommer åt fiskevattnen.

Men man valde inte samförståndets väg. Tydligt var de drabbade en för

liten och obetydlig grupp för att man skulle behöva ta hänsyn till den. Det var lättare och billigare att köra över dessa människor. Det var lättare och billigare att konfiskera deras fiskerättigheter.

Fru talman! Det här är tragiskt. Det är sämre för alla, och det är ett övergrepp mot den bofasta skärgårdsbefolkningen och fiskevattensägare vid de stora sjöarna. Jag vill påstå att det också blir sämre för sportfiskarna jämfört med det förslag som fiskevattensägarnas och yrkesfiskarnas organisationer har ställt sig bakom. De försämringarna får regeringen och majoriteten här i riksdagen – socialdemokrater och vpk-are – ta på sig det fulla ansvaret för.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 111 HANS WACHTMEISTER (m):

Fru talman! De främsta skola bliva de sista, eller någonting i den stilen, står det i Bibeln. Jag stod i två dygn som första namn på talarlistan och har nu åkt ned till nästan sista, vilket gör att det mesta av alla de visa ord som jag hade funderat ut redan är sagt. Det blev inte så mycket över, men om jag säger dessa en gång till, tror jag inte att det skadar det heller.

Det har varit många och långa tidningsinsändare och utskottsuppvaktningar, innan det förslag till fritt handredskapsfiske som vi om en stund skall anta blivit färdigt för beslut. Man hade väl med tanke på denna långa skapelsestid haft anledning att vänta sig ett så mycket bättre förslag, men snarast motsatsen har blivit fallet. Vi får en till sedvänja kamouflerad lag, luddig i sin utformning och illa genomtänkt i vad avser konsekvenserna på snart sagt varenda punkt. Med suveränt förakt för den enskilda äganderätten och för den historiska verklighet som ligger bakom en sedvanerätt sådan som vår svenska allemansrätt berövar man fiskevattensägarna deras ensamrätt till sin egendom. Den ersättning som i ett sådant fall i ett västerländskt samhälle borde vara självklar kommer närmast att bli något som utgår bara i undantagsfall. Det finns bara ett svenskt ord för tilltaget att utan betalning lägga sig till med annans egendom, och det ordet är stöld. Sedan får lagrådet, eller vad det nu är för några, försöka slingra sig från det bäst man gitter. Men stöldbegreppet är där. Man kan försöka förvilla begreppen och i stället begagna den utländska synonymen konfiskation. Det ändrar ingenting i sak men kanske låter litet bättre. Vi moderater kan under inga omständigheter godta något sådant, allra minst när det gäller en ren hobbyverksamhet som på sina håll direkt drabbar den bofasta befolkningens utkomstmöjligheter.

Intrång i den enskilda äganderätten har förekommit flera gånger, men då har ersättning utgått, låt vara ibland efter 10, 15 eller 18 års långdragna förhandlingar, men sådant har vi kunnat acceptera.

Vi har varit med om huruledes 1734 års lag, som utgick från den gamla nordiska rättsuppfattningen att fisket var ett tillbehör till jordegendomen, vid flera tillfällen naggats i kanterna – 1928 då fisket på västkusten blev fritt, 1932 var det strömmingsfisket med skötar som blev fritt, 1950 fick vi en genomgripande ändring av hela fiskelagen, och 1956 skedde en utvidgning av snörpvadsfisket i Blekinge, som medförde ganska kraftiga ingrepp. Parterna

kom ändå alltid till slut överens, även om det som sagt på sina håll kunde ta lång tid. Man ifrågasatte från regeringshåll inte att ersättning skulle utgå, det gällde bara att komma överens om hur. Så är det inte den här gången, då den röda infiltrationen tycks ha gått långt inom det socialdemokratiska partiet. Om konfiskationen medför inkomstbortfall, som med arrendekontrakt eller handlingar av annat slag kan styrkas, bör ersättning utgå, annars inte. Så kommer riksdagen att besluta.

En av förutsättningarna för att man över huvud taget kan diskutera intrångsersättning tycks med andra ord vara att jag på ett eller annat sätt gjort pengar av egendomen. Har jag varit generös och inte tagit betalt blir det surt efteråt. Men detta att man måste ha gjort pengar först av egendomen för att över huvud taget komma i fråga för ersättning är för mig ett fullkomligt barockt argument, vars galenskap närmast kan jämföras med en konfiskation av exempelvis konstnärliga värden hos en tavla som jag inte tagit betalt för att visa.

Och det återstår många dunkla punkter när det gäller ersättningen för av det fria hundredskapsfisket vållade intrång. Jag skall bara ta upp en sådan punkt.

Det är en mycket vanlig företeelse att företag med egna fiskevatten gratis upplåter dessa till sina medarbetare som en anställningsförmån, omöjlig att värdera i pengar. Hur avser socialdemokraterna att klara den ersättningen? Hur skall man kompensera det bortfall av rekreation för ifrågavarande arbetarstam som blir följderna av att ensamrätten till fisket konfiskeras? Håkan Strömberg hade väldigt svårt att hålla sig för skratt när han förklarade att detta var en så obetydlig sak, men jag kan försäkra att de arbetare som är beroende av denna möjlighet inte alls tar det lika muntert. Jag har i företagsnämnden fått en liten anmärkning för att jag har varit för snäll att släppa dit utomstående fiskare. Fisket var något som hörde till arbetsplatsen, och det skulle jag vara så snäll och rätta mig efter – vilket jag naturligtvis också gjorde.

Hur skall man vidare kunna genomföra några fiskevårdsplaner, som vi i hushållningssällskap och fiskerinämnder arbetar så ivrigt för, när vi inte har någon som helst kontroll över utsocknes fritidsfiskare? Att det blir betydligt enklare erkänns, eftersom det inte går att bedriva någon fiskevård. Fiskets vanhävdslag, 30 § i fiskelagen, kan alltså slopas – men det var väl ändå inte riktigt detta som var meningen med det hela?

Den provkarta på illa genomtänkta åtgärder jag här har lämnat är nog för att avslå propositionen, och jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Jag kan emellertid grunda ett sådant yrkande också på de betänkliga principiella följderna, som regeringen inte heller brytt sig om att reda ut. Jag skall nöja mig med att här till sist bara ta upp en punkt, föranledd av den sats som vi tidigare har talat om och som är utfunderad av något ljushuvud i lagrådet som menar "att ofångad fisk inte är föremål för någons äganderätt". Ett sådant påstående kan givetvis inte gälla enbart fisk utan även andra djur som inte är säkert instängda bakom lämpliga stängsel. Därför vill jag här fråga regeringspartiets talesman, om han kan tala om för mig vilken den

juridiska skillnaden är mellan t. ex. en gädda och en älg. Märk väl att min fråga gäller den *juridiska* skillnaden. Den vertebratzoologisk-ichtyologiska skillnaden utgår jag faktiskt ifrån att jag inte skall behöva utreda närmare. Vad jag efterlyser är alltså, än en gång, den juridiska skillnaden mellan å ena sidan en sådan där vanlig älg med ett ben i vart hörn, som vi då och då ser, å andra sidan en gädda, sådan som friluftsfolket hoppas fånga i mängder, sedan riksdagen antagit den lag vi nu behandlar.

Jag har ställt min fråga till flera framstående jurister, som alla gett samma svar: Det finns inte någon sådan principiell skillnad.

Detta innebär alltså, att vi, om vi godtar lagrådets uttalande om äganderätt till ofångad fisk, också utan någon som helst utredning avskaffar hela vår enskilda älgjakt. Jag tror att de farhågor som här har yppats sannerligen inte är obefogade. Det är mig angeläget att med skärpa ta avstånd från lagrådets uttalande, som, om någon vill leta efter det, återfinns mitt på s. 152 i propositionen.

Jag vill också rikta frågan till socialdemokraternas talesman: Tar ni avstånd från lagrådets här berörda uttalande? Om inte, är det ytterligt betänkligt, och jag har svårt att tänka mig att våra väljare avsett att ge oss mandat för en så långt gående åtgärd som denna. Vi riskerar att därigenom fältet läggs öppet för betydligt längre gående socialiseringar, och jag yrkar därför än en gång på bifall till reservation nr 1.

Anf. 112 INGE CARLSSON (s):

Fru talman! Den fråga som vi nu behandlar är ur demokratisk synpunkt viktig. För oss socialdemokrater är det en angelägen uppgift att utveckla en god social rekreationspolitik för fler människor. Ett sådant inslag är det fria handredskapsfisket.

För oss som bor bl. a. i Östergötland är denna frihetsreform mycket efterlängtd. Jag anser, liksom jordbruksminister Svante Lundkvist, att det fria handredskapsfisket är en vidareutveckling av den allemansrätt som vi har i vårt demokratiska land.

För oss som bor i Östergötland har det varit mycket svårt att förstå varför det skall fordras fiskekort utefter södra ostkusten medan fisket är fritt i Norrland samt utefter väst- och sydkusterna. Ännu obegripligare är att man i Blekinge och utefter Gotlandskusten får fritt fiska med nät men inte med spö.

Den här demokratiska frihetsreformen har mötts med stor uppskattning i vida kretsar i vårt län. Det visar att förslaget har en mycket bred förankring hos den stora allmänheten, vilket har framkommit i tidningsartiklar, brev och enskilda telefonsamtal. Det är få ämnen som likt denna reform talar till östgötarnas hjärtan.

Men som alltid när vi socialdemokrater genom åren lagt fram och genomfört olika reformer i syfte att nå frihet för de många, finns det även denna gång motståndare som mycket osakligt går till angrepp mot denna frihetsreform.

I Östergötland har det varit protestmöten. Det är speciellt Sveriges fiskevattensägareförbund och Närke-Östergötlands jordägarförening som,

med mycket osakliga påståenden, gått till angrepp mot den fiskande allmänheten, speciellt mot sportfiskarna.

Enligt dessa två ägarorganisationer handlar förslaget om att man konfiskerar enskild egendom. Vi som skall besluta i detta ärende vet att detta förslag inte har att göra med någon stöld av enskilt vatten, och det har också lagrådet slagit fast.

Vidare menar man att denna frihetsreform skulle vara ett skamgrepp av aldrig tidigare skådat slag. Denna typ av påståenden är grovt överdrivna, åtminstone för den som är någorlunda allmänbildad i fråga om historia och nutidshändelser. I stället upplever vi övriga östgötar ett slags skamgrepp, eftersom vår kuststräcka inte har varit fri för handredskapsfiske.

Man påstår också att den fiskande allmänheten kommer att förstöra naturen i skärgården och förstöra fiskarnas redskap, och man fruktar för utfiskning av vissa fiskarter m. m. Vissa tror också att det kommer att bli en stor invasion av fritidsfiskare den 1 maj. Det tror inte jag. Jag tror att den breda allmänheten har annat att göra den dagen.

Dessa två ägarorganisationer har genom sitt agerande i Östergötland bidragit till att underblåsa en allvarlig konfrontation mellan skärgårdsbefolkningen och den fiskande allmänheten. Det har uttalats att skärgårdsbefolkningens intresse för att ge hjälp och service till nödställda fritidsfiskare som kommer att utnyttja den nya fiskerätten kan försvinna.

Jag är övertygad om att denna frihetsreform, som vi nu skall besluta om, kommer att bli en viktig möjlighet för en bred allmänhet att få uppleva skärgårdens miljö och natur. Jag är också övertygad om att allmänheten kommer att motsvara det förtroende som ett genomförande av förslaget innebär.

Jag är lika övertygad om att skärgårdsbefolkningen och vattenägarna efter detta beslut kommer att välkomna och serva fritidsfiskarna på ett bra sätt, som de alltid har gjort.

Östersjön borde kallas fredens hav, och den kallas också så ibland. Äntligen blir det nu fritt för oss östgötar att få fiska vid Östkusten.

Fru talman! Jag tycker att detta är ett bra förslag, och jag yrkar bifall till jordbruksutskottets hemställan i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Hemställan

Utskottets hemställan bifölls med 151 röster mot 131 för hemställan i reservation 1 av Einar Larsson m. fl.

Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservation 4 av John Andersson – godkändes med acklamation.

Nr 110

Torsdagen den
28 mars 1985

16 § Föredrogs

Finansutskottets betänkanden

1984/85:13 Tilläggsbudget II inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1984/85:101 delvis)

1984/85:14 Vissa anslag för budgetåret 1985/86 inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:15 Vissa anslag för budgetåret 1985/86 inom civildepartementets verksamhetsområde (prop. 1984/85:100 delvis)

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

17 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

18 § Anf. 113 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas bostadsutskottets betänkande 12 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

19 § Kammaren åtskildes kl. 23.52.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert